

Y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon

Dyddiad: 13eg Ionawr 2021

Lleoliad: Y Senedd, Bae Caerdydd

Teitl: Craffu ar Gyllideb Ddrafft Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol 2021-22

1. Pwrpas

Ysgrifennodd Cadeirydd y Pwyllgor at y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar 18 Tachwedd 2020 yn eu gwahodd i roi tystiolaeth ar eu cynigion Cyllideb Ddrafft a gofyn iddynt ddarparu papur mewn perthynas â'r Gyllideb Ddrafft.

2. Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon ar gynigion cyllideb Prif Grŵp Gwariant (MEG) Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2021-22 ac mae hefyd yn rhoi diweddariad ar feysydd penodol sydd o ddiddordeb i'r Pwyllgor.

3. Trosolwg o'r Gyllideb

	2021-22
Refeniw	£m
DEL Sylfaenol 2020-21 fel yr oedd yn y Gyllideb Derfynol	8256.527
Addasiadau sylfaenol	(2.296)
Dyraniad MEG	420.576
COVID	10.000
Trosglwyddiadau MEG i MEG	(2.863)
DEL diwygiedig fel yr oedd yng Nghyllideb Ddrafft 2021-22	8681.944
Cyfalaf	
Cyllideb Sylfaenol Ddangosol	366.528
Dyraniad MEG	16.000
DEL diwygiedig fel yr oedd yng Nghyllideb Ddrafft 2021-22	382.528
Cyfanswm Cyffredinol MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	9064.472

Nid yw'r tabl uchod yn cynnwys Gwariant a Reolir yn Flynyddol, sydd y tu allan i Derfyn Gwariant Adrannol (DEL) Llywodraeth Cymru.

Mae manylion yr holl drosglwyddiadau yn Atodiad A y papur hwn.

4. Sut cafodd cynigion y Gyllideb eu llunio

Mae'r gyllideb hon wedi cael ei gosod wrth i'n sectorau iechyd a gofal cymdeithasol wynebu cyfnod heriol iawn y gaeaf ar ddechrau 2021. Mae'r GIG yn trin tua 2,000 o gleifion mewn ysbytai sy'n dioddef o effeithiau'r coronafeirws, ac mae nifer yr achosion yn parhau i dyfu. Ar yr un pryd, mae'r GIG newydd ddechrau ar y rhaglen brechu torfol fwyaf yn ei hanes, gyda'r gobaith o gyrraedd mwyafrif y boblogaeth erbyn canol 2021. Pan fydd cyfnod aciwt y pandemig yn cilio yn 2021, bydd wedyn angen i'r GIG ganolbwyntio ar ymateb i'r niwed hirdymor y mae'r pandemig wedi'i achosi, o ran amseroedd aros hirach am ofal rheolaidd, yr effaith ar gyflyrau cronig, ac effaith y pandemig a'r cyfyngiadau angenrheidiol ar iechyd meddwl.

Mae cryn ansicrwydd o hyd ynghylch datblygiad y pandemig, felly yn y gyllideb hon rydym wedi canolbwyntio ar ddiogelu ein GIG ar gyfer yr hirdymor, a pharhau i fuddsoddi yn ein gweledigaeth o system iechyd a gofal integredig fel y nodir yn ein cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, *Cymru Iachach*. Rydym yn bwriadu gwneud rhagor o ddyraniadau yn y Gyllideb Derfynol i sicrhau bod gan y GIG yr adnoddau sydd eu hangen arno i barhau â'r ymateb i'r pandemig yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Mae'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnwys y refeniw craidd a'r cyllid cyfalaf ar gyfer GIG Cymru, ynghyd â chyllid i gefnogi gofal cymdeithasol a chefnogi plant. Gan ganolbwyntio ar ddiogelu'r sector iechyd a gofal cymdeithasol, rydym yn buddsoddi £430.6m o gyllid refeniw ychwanegol yn y system iechyd a gofal cymdeithasol a £16m o gyllid cyfalaf.

Buddsoddi yn GIG Cymru

Yn 2021-22, byddwn yn buddsoddi **£385 miliwn** arall o gyllid refeniw yn ein GIG, gan godi cyfanswm cyllid refeniw y GIG i dros **£8.4 biliwn**. Mae hyn yn rhoi sefydlogrwydd hirdymor i'r GIG allu parhau i ddarparu gwasanaethau iechyd o safon, gan sicrhau mynediad at y gwasanaethau sydd eu hangen ar bobl a sicrhau canlyniadau iechyd da.

Mae ein cynlluniau gwario craidd ar gyfer y GIG yn dal yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd yn adroddiadau Ymddiriedolaeth Nuffield yn 2014 a'r Sefydliad Iechyd yn 2016 ynghylch lefelau'r buddsoddiad sy'n ofynnol i gynnal gwasanaethau diogel craidd, wedi'i diweddarau i ymgorffori'r buddsoddiad ychwanegol mewn dyfarniadau cyflog ar gyfer ein staff GIG hynod werthfawr na ddaw dan yr adroddiadau hyn.

Yn ogystal â chyllido twf costau craidd yn GIG Cymru, byddwn yn buddsoddi i drawsnewid y modd y darperir gwasanaethau iechyd ac yn buddsoddi mewn technolegau newydd. Mae hyn

yn cynnwys buddsoddiadau newydd mewn meddygaeth fanwl, gan gynnwys mewn Cynnyrch Meddyginiaethol Therapiwtig Uwch a genomeg, a pharhau i fuddsoddi mewn addysg a hyfforddiant i weithlu'r GIG yn y dyfodol.

Mae profiad pandemig COVID wedi dangos bod angen buddsoddi rhagor mewn diogelu iechyd. Byddwn yn darparu £10m ychwanegol i lechyd Cyhoeddus Cymru i gefnogi'r gwaith o drawsnewid Gwasanaethau Diogelu Iechyd yng Nghymru. Gan adeiladu ar y buddsoddiadau rydym eisoes wedi'u gwneud i foderneiddio a chynyddu capasiti yng ngwasanaeth microbioleg Iechyd Cyhoeddus Cymru. Bydd hyn yn sicrhau bod gan Gymru wasanaeth diogelu iechyd arloesol ar gyfer yr hirdymor.

Byddwn hefyd yn buddsoddi £25m arall i fwrw ymlaen â'r weledigaeth a nodir yn *Cymru Iachach*. Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn rhaglenni ataliol ac yn blaenoriaethu rhaglenni digidol. Bydd y rhain yn cynnwys data cenedlaethol, wardiau digidol, rhagnodi a gofal llygaid a byddwn yn parhau i edrych ar ragor o drawsnewid digidol a chymorth wedi'i dargedu i gynnal gwasanaethau hanfodol. Yn ystod y pandemig, rydym wedi bod yn defnyddio technoleg yn gyflymach ar hyd a lled Cymru, nid yn unig drwy wreiddio ffyrdd newydd o weithio ond drwy wella mynediad at gyngor gofal iechyd o gartrefi. Mae'r ffyrdd newydd hyn o weithio yn darparu gwasanaethau y tu allan i'r ysbyty ac yn dangos sut y gall technoleg ddigidol rymuso gofal cleifion.

Cyfalaf

Bydd cyllideb gyfalaf y GIG ar gyfer 2021-22 yn cynyddu £16m i £383m, a bydd yn cael ei buddsoddi mewn seilwaith i gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau cynaliadwy a hygyrch o ansawdd uchel ac i fwrw ymlaen â thrawsnewid y ddarpariaeth gofal iechyd. Mae'r cyllid hwn yn golygu bod y gyllideb sylfaenol ar gyfer 2020-21 4% yn uwch.

Bydd buddsoddiad cyfalaf y flwyddyn nesaf yn cynnwys parhau â'r gwaith i ailddatblygu ac i foderneiddio Ysbyty'r Tywysog Siarl ynghyd â chwblhau'r gwaith newyddenedigol yn Ysbyty Glangwili.

Ar lefel Cymru gyfan, mae'r gyllideb hon hefyd yn darparu ar gyfer rhaglenni cenedlaethol sy'n canolbwyntio ar fuddsoddi mewn blaenoriaethau ar draws offer delweddu a diagnostig, datgarboneiddio, iechyd meddwl, seilwaith ysbytai ynghyd ag ategu datblygiadau digidol a gwybodeg.

Bydd cyllid sy'n gysylltiedig â chynlluniau datgarboneiddio ar gyfer 2021-22 yn canolbwyntio ar amrywiaeth o feysydd gan gynnwys goleuadau LED a gosodiadau ynni adnewyddadwy. Bydd cynlluniau sy'n gallu sicrhau gostyngiadau sylweddol mewn carbon yn cael eu targedu drwy gydweithio â Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru a'r Ymddiriedolaeth Garbon.

Yn ogystal â chynlluniau yn y sector aciwt, mae'r gyllideb cyfalaf yn cynnwys buddsoddiad parhaus yn y gwaith o ddarparu piblinell o brosiectau gofal sylfaenol a chymunedol fel rhan o weithredu ymrwymiad Symud Cymru Ymlaen i fuddsoddi mewn cenhedlaeth newydd o ganolfannau iechyd a gofal integredig.

Sylwadau ar Gamau Gweithredu a manylion dyraniadau'r Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)

Roedd y gyllideb fanwl a gyhoeddwyd ar 21ain Rhagfyr yn nodi ein cynlluniau gwariant ar gyfer y MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol fesul BEL. Mae Atodiad A yn cynnwys dadansoddiad ac esboniad o'r newidiadau i'r gyllideb.

5. Perfformiad ariannol byrddau iechyd lleol

Roedd fy Natganiad Ysgrifenedig ar 6 Gorffennaf yn nodi perfformiad ariannol sefydliadau'r GIG ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2019-20. Roedd hefyd yn nodi'r camau rwyf wedi'u cymryd i gael gwared â'r baich o ad-dalu cymorth ariannol a diffygion yn y dyfodol gan y sefydliadau hynny nad ydynt mewn balans ariannol, i gefnogi eu cynlluniau ar gyfer y dyfodol wrth iddynt ddod allan o'r pandemig.

Yn anochel mae COVID wedi effeithio ar berfformiad ariannol sefydliadau'r GIG yn 2020-21. Mae'n bwysig nodi bod y model cyllido y mae Llywodraeth Cymru wedi'i gynnal ar gyfer GIG Cymru, ar sail y dystiolaeth a nodwyd yn adroddiadau Ymddiriedolaeth Nuffield (2014) a'r Sefydliad Iechyd (2016), yn dangos bod cynaliadwyedd ariannol GIG Cymru yn bosibl drwy gyfuniad o gynyddu'r cyllid mewn termau real yn flynyddol a chyflawni un y cant o leiaf o effeithlonrwydd yn y GIG bob blwyddyn. Roedd y ffaith bod angen i'r GIG ymateb yn gyflym i effaith sylweddol COVID wedi golygu y bu'n rhaid atal rhaglenni effeithlonrwydd arferol. Bydd hyn yn effeithio ar sefyllfaoedd sylfaenol y GIG wrth symud ymlaen.

Gan gydnabod bod yn rhaid gwneud penderfyniadau'n gyflym yn ystod mis Mawrth ac Ebrill er mwyn rhoi'r ymyriadau angenrheidiol ar waith, cymerodd fy swyddogion gamau cyflym ar ddechrau'r argyfwng i sicrhau bod prosesau llywodraethu a rheoli ariannol cadarn yn cael eu sicrhau o'r dechrau gan sefydliadau'r GIG. Roedd y Cyfarwyddwr Cyffredinol Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol wedi cyhoeddi canllawiau i Swyddogion Atebol a chanllawiau ariannol i Brif Weithredwyr ar 30ain Mawrth yn amlinellu ystyriaethau allweddol wrth wneud penderfyniadau brys mewn amgylchedd pandemig, yn unol â safonau 'Rheoli Ariannol Cyhoeddus Cymru'.

Gyda chymorth yr Uned Cyflawni Cyllid, sefydlodd swyddogion drefniadau monitro ariannol ychwanegol yn gynnar yn y flwyddyn ariannol i sicrhau y gellid cofnodi a monitro'r effaith ar gynlluniau ariannol sylfaenol y GIG yn ofalus. Datblygwyd dadansoddiad manwl o effeithiau cost

uniongyrchol, effeithiau darparu effeithlonrwydd a gwrthbwysu arbedion adnoddau. Mae prosesau monitro ariannol wedi sefyll ochr yn ochr â'r prosesau cynllunio chwarterol, gan sicrhau eu bod yn dilysu'r rhagdybiaethau cynllunio ariannol sy'n sail i'r cynlluniau gweithredol a'r cynlluniau gweithlu.

Ar ben hynny, cafodd ymarferion adrodd ariannol pwrpasol a phenodol eu cyflwyno ar draws y system i ymyriadau allweddol, gan gynnwys y gweithlu, cyfarpar diogelu personol, Profi, Orlhain a Diogelu, Ysbytai Maes a'r rhaglen brechu torfol. Roedd hyn yn cynnwys datblygu gwaith modelu manwl cyflym ac adroddiadau manwl mewn meysydd allweddol fel cyfarpar diogelu personol lle nad oedd systemau ar waith cyn y pandemig ar y raddfa angenrheidiol.

Roedd yr ymateb hefyd yn golygu bod angen ail-bwrpasu'r rhaglen gyfalaf yn sylweddol. Mae hyn wedi arwain at gyfeirio tua £104m o'r rhaglen tuag at gynlluniau gan gynnwys agor Ysbyty Athrofaol y Grange yn gynnar, y labordy profi ychwanegol a'r cyfarpar ar gyfer Iechyd Cyhoeddus Cymru a buddsoddiadau galluogi digidol ledled Cymru. Mae'r capasiti o 400 o welyau ychwanegol gwerth £33m ar safle Ysbyty Athrofaol Cymru wedi cael ei gefnogi'n llawn o safbwynt cyfalaf drwy Gyllidebu Strategol.

Yn Llywodraeth Cymru, mae fy nhîm cyllid wedi gweithio'n agos gyda swyddogion cyllid a chyllidebu o bortffolios eraill a gyda Thrysorlys Cymru a staff cyllid canolog. Mae uwch swyddogion iechyd wedi mynychu cyfarfodydd cyllidebu a chyllid mewnol wythnosol sydd wedi sicrhau cyfathrebu cadarn ar draws Llywodraeth Cymru a sicrhau cyngor cyson i Weinidogion. Ar ben hynny, mae swyddogion iechyd wedi gweithio gyda swyddogion Trysorlys Cymru i ymgysylltu ag adrannau Llywodraeth y DU i ddeall goblygiadau ariannol datblygu polisïau yng Nghymru a Lloegr, ac i sicrhau cyllid canlyniadol priodol.

Rydym hefyd wedi sicrhau bod dull gweithredu GIG Cymru yn cyd-fynd â gwledydd eraill, drwy ddeialog rheolaidd a rhannu dulliau a rhagdybiaethau â chydweithwyr yn GIG yr Alban, Llywodraeth yr Alban, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a Bwrdd Iechyd a Chomisiynu Gogledd Iwerddon.

Er gwaethaf yr angen am ymateb gweithredol sylweddol a chyflym i'r argyfwng, rydym wedi parhau i ganolbwyntio ar berfformiad ariannol drwy gydol y cyfnod a gan edrych ymlaen at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r cyllid ychwanegol a gyhoeddwyd gan weinidogion ym mis Awst wedi caniatáu inni sefydlogi'r sefyllfa ariannol, gan ystyried y diffygion arfaethedig a oedd yn cael eu rheoli drwy'r broses gynllunio cyn y pandemig. Gyda'r cafeat anochel na allwn ragweld yn sicr sut bydd y pandemig yn datblygu dros y misoedd nesaf, ar hyn o bryd rydym yn asesu y bydd yr arian sydd bellach wedi'i ddyrannu yn y Gyllideb Atodol Gyntaf a'r Ail Gyllideb Atodol yn ddigon i reoli ymateb parhaus y GIG hyd at ddiwedd y flwyddyn.

6. Darparu gofal iechyd yn y dyfodol

Manylion sut mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r gwaith o ddarparu mwy o ofal rheolaidd, ac yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o driniaethau o ganlyniad i'r pandemig.

Drwy raglen o fuddsoddi'n flynyddol mewn perfformiad, roedd nifer y cleifion sy'n aros yn hir wedi gwella o un flwyddyn i'r llall ers 2016 i'r pwynt isaf mewn 6 mlynedd ym mis Mawrth 2019 (8,985 o gleifion yn aros dros 36 wythnos). Mae'r patrwm hwn wedi cael ei wrthdroi'n sydyn oherwydd llai o gapasiti staffio o ganlyniad i newidiadau treth yn 2019/20, ac, yn fwy arwyddocaol, y gostyngiad mewn capasiti oherwydd y pandemig. Erbyn mis Medi 2020, roedd nifer y cleifion a oedd yn aros dros 36 wythnos wedi cynyddu 159,959 ers mis Mawrth 2019, gydag ychydig o dan 169,000 o gleifion bellach yn aros dros 36 wythnos.

I roi hyn mewn persbectif, arweiniodd y gostyngiad mewn capasiti yn 2019 oherwydd newidiadau treth a rhywfaint o effaith COVID at 19,309 o gleifion ychwanegol yn aros dros 36 wythnos. Ym mis Medi 2020 roedd pandemig COVID wedi golygu bod 169,000 yn ychwanegol o gleifion yn aros dros 36 wythnos.

Mae'r ôl-groniad sylweddol sydd wedi cael ei greu yn ystod yr wyth mis yn debygol o dyfu hyd at fis Mawrth 2021 a thu hwnt. Y rheswm am y twf parhaus yw'r cyfyngiadau ar gapasiti, a achosir gan y mesurau angenrheidiol i leihau'r risg o COVID, ac atgyfeiriadau'n dychwelyd i lefelau normal. Y flaenoriaeth ar gyfer yr adnoddau sydd ar gael yw cleifion brys (gan gynnwys canser), a'r rheini y nodwyd eu bod mewn perygl enbyd o orfod aros yn hirach. Mae targedu adnoddau fel hyn yn arwain at yr effaith leiaf ar amseroedd aros rheolaidd a thwf yr ôl-groniad o bobl sy'n aros yn hir. Mae'r ffaith nad oes modd cynyddu adnoddau'n sylweddol ar hyn o bryd, yn enwedig staff, a'r ystad, yn cyfyngu ar allu'r GIG i gynyddu capasiti'n gyflym er mwyn cael unrhyw effaith go iawn ar leihau'r ôl-groniad.

Bydd mynd i'r afael â'r ôl-groniad yn gofyn am gydbwysedd rhwng blaenoriaeth glinigol y claf, yr angen i drin ein cleifion sy'n aros yn hir cyn gynted â phosibl, ac ymwybyddiaeth o'r cyfyngiadau o ran capasiti, yn enwedig staff sydd wedi bod dan gymaint o bwysau wrth ddelio â phandemig COVID. Am y rheswm hwn, bwriadwn fynd i'r afael â'r ôl-groniad fesul cam dros bedair blynedd, gyda chymysgedd o atebion lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Bydd yr opsiwn i leihau'r cyfnod adfer yn dibynnu ar yr atebion cyflenwi sydd ar gael fel rhai y gellir eu cyflawni yng Nghymru.

Mae cynnydd sylweddol o ran ail-lunio modelau gwasanaethau wedi dechrau yn ystod COVID yn unol â *Cymru Iachach* a'r strategaeth gofal sylfaenol i gefnogi symud gwasanaethau'n briodol i'r gymuned, hyrwyddo hunanreolaeth a gweithio ar y cyd rhwng gofal sylfaenol a gofal eilaidd.

Gwasanaethau Canser

Yn unol â'r fframwaith Gwasanaethau Hanfodol, mae Byrddau Iechyd wedi ceisio cynnal gwasanaethau canser yn ystod y pandemig ac wedi ymateb yn arbennig o dda i ddulliau arloesol fel cynnig apwyntiadau rhithwir, profi'n syth a gweithredu profion FIT.

Roedd nifer yr atgyfeiriadau wedi gostwng yn sylweddol ddechrau mis Ebrill (tua 70%) ac maent bellach yn ôl i'r lefelau arferol. Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod cleifion wedi bod yn amharod i ddod ymlaen, ac o ganlyniad mae atgyfeiriadau canser tua 18,000 yn llai (Hydref 2020) nag y byddem yn ei ddisgwyl. Gan dybio bod tua 25% o'r rhain wedi cael triniaeth yn rhywle arall neu ddim angen triniaeth mwyach, amcangyfrifir bod o leiaf 13,500 o bobl ag amheuaeth o ganser y gellid eu hatgyfeirio rywbryd yn y dyfodol agos. Mae'n amlwg, y bydd y nifer hwn ynghyd â mwy o ôl-groniadau mewn byrddau iechyd oherwydd pwysau diagnostig yn cymryd cryn amser i glirio. Ein hamcangyfrif gorau yw y gall gymryd 132 wythnos i weld ac i adolygu'r nifer ychwanegol o gleifion, a chredwn fod hynny'n annerbyniol. Felly, rydym yn bwriadu datblygu a gweithredu cynllun tair blynedd sy'n cynnwys trawsnewid diagnostig a thriniaeth. Rydym yn bwriadu cadarnhau cyllid ar gyfer y cynllun hwn ar gyfer 2021-22 cyn dechrau'r flwyddyn ariannol newydd.

7. Llesiant cenedlaethau'r dyfodol

Blaenoriaethu atal/ymyriadau cynnar mewn iechyd a Gofal Cymdeithasol

Canolbwynt y gyllideb hon yw diogelu poblogaeth Cymru drwy barhau i fuddsoddi yn ein gwasanaethau GIG craidd ar gyfer yr hirdymor. Rydym hefyd yn parhau i fuddsoddi mewn gwasanaethau cymdeithasol cynaliadwy ac yn cynyddu'r buddsoddiad hwnnw. Sicrhau sefydlogrwydd hirdymor ein gwasanaethau iechyd a gofal yw ein blaenoriaeth ar gyfer buddsoddiad ataliol yn y gyllideb hon.

Mae Fframwaith Cynllunio'r GIG, sydd hefyd yn Gyfarwyddyd y Gweinidog i'r GIG, bob amser yn ceisio cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a pharhau i gryfhau sut mae sefydliadau'n gweithio i gyflawni eu cynlluniau gan ddefnyddio'r pum ffordd o weithio. Ers dechrau'r pandemig, bu ffocws cryf hefyd ar y **pedwar niwed** sef y cyd-destun ansawdd allweddol y mae'n rhaid darparu gwasanaethau a gofal o'i fewn.

Mae'r pedwar niwed yn berthnasol i lesiant cenedlaethau'r dyfodol ond mae'r angen i atal niwed "o gyfyngiadau symud/camau cymdeithasol ehangach" hefyd yn darparu cyd-destun ehangach a thymor hirach i gynllunio ac i fuddsoddi mewn iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae Fframwaith Cynllunio'r GIG yn disgwyl y bydd dull eang o atal yn cael ei ddefnyddio ym mhob agwedd ar gynllunio. Caiff hyn ei gefnogi gan bolisi Llywodraeth Cymru sydd wedi'i nodi o safbwynt atal, boed hwnnw'n safbwynt iechyd cyhoeddus mwy traddodiadol neu mewn gofal heb ei drefnu neu ofal wedi'i gynllunio. Roedd Cynlluniau Tymor Canolig Integredig Byrddau Iechyd, er enghraifft, hefyd yn ystyried atal o ran modelau gofal a datgarboneiddio gan gynnwys cynlluniau teithio llesol.

Yn y pen draw, bydd dulliau ataliol o ymdrin â phob math o iechyd a llesiant corfforol a meddyliol yn atal cyflyrau a salwch rhag gwaethygu. Rhaid ystyried cyfleoedd ar gyfer buddsoddi a fydd yn cefnogi cenedlaethau'r dyfodol ac yn sail ar gyfer darparu gwasanaethau yn y dyfodol. Yn anffodus, rydym wedi dysgu drwy gydol yr argyfwng iechyd cyhoeddus hwn fod y rheini sydd â chyflyrau isorweddol wedi dioddef yn anghymesur. Dylai'r hyn a ddysgw'n o COVID ddarparu'r sylfeini i weithredu mentrau ataliol sy'n gallu dylanwadu ar leihau'r pedwar niwed.

Ein nod yw cymryd camau sylweddol i newid ein hagwedd o drin i atal. Y weledigaeth a sefydlwyd gennym yn *Cymru Iachach* yw canolbwyntio mwy ar atal ac ar ymyriadau cynnar.

Ategu cyllid cynaliadwy, tymor hirach ar gyfer Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol

Mae'r Grŵp Rhyngweinidogol ar Dalu am Ofal wedi bod yn edrych ar opsiynau hirdymor. Mae ein swyddogion wedi darparu gwybodaeth dechnegol yn ddiweddar i'r pwyllgorau Cyllid, Iechyd a Chymunedau

Yn amlwg, mae'r amgylchedd ariannol wedi newid yn sylweddol dros y misoedd diwethaf. Rydym hefyd yn awyddus i ddeall y safbwynt sy'n cael ei ddatblygu gan lywodraeth y DU ar gyllido gofal cymdeithasol. Mae Gweinidogion Cymru bob amser wedi ffafrio cael ateb i'r materion hyn ar lefel y DU, ond rydym wedi bod yn gweithio yn y Grŵp Rhyngweinidogol gan wybod efallai y bydd angen inni lunio ein llwybr ein hunain.

Cafodd y terfyn cyfalaf a ddefnyddir wrth godi am ofal preswyl ei godi i £50,000. O ganlyniad mae preswylwyr yn cael cadw hyd at y lefel hon o'u cyfalaf heb orfod gwario hwn ar eu gofal. Cyflwynwyd uchafswm ffi o £100 yr wythnos ar gyfer gofal cartref ar 6 Ebrill 2020 er mwyn cwblhau'r ymrwymiad hwn.

Hyrwyddo integreiddio'r Gwasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Cymru Iachach yw'r cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Ddwy flynedd ers lansio'r strategaeth, ac yng nghyd-destun COVID, rydym yn adolygu'r 40 cam gweithredu â blaenoriaeth.

Mae'r Gronfa Gofal Integredig a'r Gronfa Trawsnewid wedi parhau i ddarparu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol integredig ledled Cymru ac wedi cael eu defnyddio fel mecanwaith ar gyfer adnoddau ychwanegol i gefnogi'r ymateb i COVID

Bydd arian pontio ar gyfer y Gronfa Gofal Integredig a'r Gronfa Trawsnewid yn parhau yn 2021-22.

£89m o refeniw'r Gronfa Gofal Integredig a £40m o gyfalaf y Gronfa Gofal Integredig, ynghyd â £50m o refeniw ar gyfer y Gronfa Trawsnewid a £10m ar gyfer y Rhaglen Drawsnewid. Bydd cam nesaf prosiectau'r Gronfa Trawsnewid a'r Gronfa Gofal Integredig yn canolbwyntio ar symud dulliau integredig llwyddiannus o gam prosiect i gam cyllid busnes craidd ac iechyd a gofal cymdeithasol craidd. Sefydlwyd Cymunedau Ymarfer i rannu arferion gorau a phrofiadau ac i ystyried modelau gofal llwyddiannus fel y rhagwelir gan *Cymru Iachach*. Dechreuodd y rhain gyda gwasanaethau Adre o'r Ysbyty a byddant nawr yn parhau ar themâu Gofal yn Seiliedig ar Leoedd; Gwasanaethau Iechyd Meddwl ac Emosiynol; a Gofal wedi'i Alluogi gan Dechnoleg. Cyn argyfwng COVID, roedd partneriaethau'n dod yn eu blaenau'n dda o ran cydgysylltu gwasanaethau, gweithredu modelau gofal ar raddfa fwy a buddsoddi mewn llety arbenigol, gan arloesi ar yr un pryd ag adeiladu ar wersi o'r gorffennol. Yn ystod argyfwng COVID, mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol a'r gwasanaethau maent wedi'u datblygu wedi dangos bod gan bartneriaethau'r cryfder a'r ystwythder sydd eu hangen i ymateb i argyfyngau iechyd mewn ffordd gydlynus.

Y mwyaf nodedig fu'r prosiectau Adre o'r Ysbyty (rhyddhau o'r ysbyty'n gyflym) a'r modelau osgoi derbyn a ddatblygwyd drwy'r Gronfa Gofal Integredig a'r Gronfa Trawsnewid sydd wedi darparu gwasanaeth hanfodol yn ystod yr ymateb i COVID 19. Mae rhaglen gyfalaf y Gronfa Gofal Integredig wedi clustnodi adnoddau i gefnogi gofal canolraddol ac ailalluogi, a hwyluso rhyddhau cleifion o ysbytai. Roedd ac mae'r prosiectau hyn yn hanfodol i ysbytai o ran capasiti a'r adnoddau sydd eu hangen ar gyfer yr ymateb i COVID 19 ac maent wedi cael eu cyflymu'n sylweddol. Roedd y rhan fwyaf o brosiectau a gwasanaethau'r Gronfa Gofal Integredig wedi parhau neu wedi cael eu haddasu yn ystod yr argyfwng.

Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol wedi adnewyddu cynlluniau buddsoddi refeniw y Gronfa Gofal Integredig ar gyfer 2020-21 i sicrhau bod anghenion gofal a chymorth eu poblogaeth yn cael eu diwallu drwy ddatblygu gwasanaethau integredig.

Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn bwrw ymlaen â phrosiectau/gwasanaethau integredig sy'n cael eu hariannu gan y £10 miliwn ychwanegol i gefnogi gwasanaethau rhyddhau cleifion COVID o ysbytai.

Elfen hanfodol arall o'r ymateb fu defnyddio technoleg ddigidol i gefnogi ffyrdd newydd o weithio a gofalu am bobl. Mae bron i 100,000 o ymgynghoriadau fideo wedi cael eu cynnal ar draws y plattform Attend Anywhere. Mae 3,000 o glinigwyr y GIG a 207 o dimau cartrefi gofal wedi cael eu hyfforddi i ddefnyddio'r rhaglen, a dywedodd dros 90% o'r defnyddwyr fod y rhaglen yn dda neu'n rhagorol. Rydym yn cynnal cynlluniau peilot i benderfynu a ellid ehangu'r gwasanaeth ymhellach i feysydd fferylliaeth, deintyddiaeth ac optometreg.

I ategu Attend Anywhere, mae Cymunedau Digidol Cymru wedi caffael dyfeisiau llechen electronig i gefnogi preswylwyr cartrefi gofal ledled Cymru. Mae hyn wedi helpu pobl i gynnal cysylltiadau teuluol a chael gafael ar wasanaethau iechyd hanfodol yn ystod y pandemig. Yn y cam cyntaf, mae 1,051 o ddyfeisiau llechen electronig yn cael eu darparu i 584 o gartrefi gofal. Mae dros 380 o staff rheng flaen wedi cael eu hyfforddi i gefnogi preswylwyr i ddefnyddio'r dechnoleg ddigidol.

Sicrhau gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol cynaliadwy

Fel rhan o *Cymru Iachach*, roedd Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC) a Gofal Cymdeithasol Cymru (GCC) yn cyd-arwain y gwaith o ddatblygu strategaeth gweithlu ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol ledled Cymru. Cafodd y strategaeth ei lansio ym mis Hydref 2020. Un o nodau'r strategaeth yw datblygu gweithlu cynaliadwy ac iach ym maes iechyd a gofal cymdeithasol. Mae AaGIC a GCC wedi nodi'r blaenoriaethau dros gyfnod y gaeaf mewn cynllun cyflawni sydd wedi'i ddylunio i gefnogi'r Cynllun Diogelu ar gyfer y Gaeaf a'r system iechyd a gofal cymdeithasol ehangach. Mae rhagor o fanylion am gyllid ar gyfer Gofal Cymdeithasol ar gael yn nes ymlaen yn y papur.

Ym mis Rhagfyr 2020, roeddem wedi cytuno ar gynllun comisiynu a hyfforddi addysg GIG Cymru ar gyfer 2021-22, gyda chyfanswm y buddsoddiad yn £227.901m, £17.5m yn uwch na 2020-21. Mae hyn yn fwy nag erioed o gyllid a bydd yn cynyddu'r gweithlu i sicrhau system iechyd a gofal cymdeithasol gynaliadwy, fel y nodir yn *Cymru Iachach*.

Lleihau a Rheoli Gwariant ar Staff Asiantaethau

Roedd Llywodraeth Cymru wedi gweithio ar y cyd ag ymddiriedolaethau a byrddau iechyd i ddylunio fframwaith rheoli ar gyfer gwariant ar staff asiantaeth a staff locwm, gan gynnwys cynyddu'r gwaith craffu ar lefel bwrdd, defnyddio llai ohonynt a gwella'r gwerth am arian drwy gapio cyfraddau a chaffael mwy effeithiol. Cafodd y fframwaith rheoli ei gyhoeddi yng nghylchlythyr iechyd WHC/2017/042 sy'n rhoi sylw i effaith defnyddio Staff Asiantaeth a Locwm Meddygol yn GIG Cymru, a ddaeth i rym ym mis Tachwedd 2017 ac a luniwyd i weithio ochr yn ochr â'r Cyswllt Fframwaith Cymru Gyfan ar gyfer Nyrsys Asiantaeth a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2017 ac a ddyluniwyd i gyflawni gwell gwerth am arian drwy arbedion maint.

Er bod niferoedd y gweithlu wedi codi oddeutu 6% rhwng mis Mehefin 2019 a mis Mehefin 2020, mae COVID wedi cael effaith sylweddol ar yr angen am weithlu ac mae staff profiadol yn

gweithio oriau ychwanegol drwy asiantaethau wedi bod yn gyfraniad gwerthfawr at yr ymdrech ar draws Cymru. Bydd gwaith paratoi cynharach i wella gwerth am arian wrth ddefnyddio staff asiantaeth drwy gcontractau fframwaith wedi sicrhau gwell gwerth am arian ar gyfer y buddsoddiad hwn. Serch hynny, mae gwariant ar asiantaethau wedi cynyddu fel rhan o'n buddsoddiad mewn staff ychwanegol drwy gydol y flwyddyn.

Rhagwelir y bydd £195m yn cael ei wario ar staff locwm ac asiantaeth yn 2020-21, o'i gymharu ag alldro o £177m yn 2019-20 a chynnydd o 10% yn y flwyddyn. Fodd bynnag, dylid nodi bod y gwariant hwn yn dal yn anwadal iawn, ac y gallai'r alldro ar gyfer 2020-21 fod yn wahanol iawn i'r rhagolygon presennol.

Lleihau anghydraddoldebau iechyd, a sicrhau mynediad teg at wasanaethau iechyd a gofal mewn ardaloedd gwledig.

Mae lleihau anghydraddoldebau iechyd ledled Cymru, gan gynnwys ardaloedd gwledig, yn dal yn flaenoriaeth Weinidogol ac mae pandemig COVID wedi rhoi mwy o ffocws fyth ar leihau anghydraddoldebau iechyd.

Mae ardaloedd gwledig yn aml yn dibynnu ar drefniadau cydweithio ehangach ar gyfer darparu gofal a gwasanaethau i'w cleifion a chreu mynediad cyfartal. Er enghraifft, mae byrddau iechyd Hywel Dda a Phowys wedi datblygu perthynas gref â byrddau iechyd partner i sicrhau bod cleifion yn gallu cael gafael ar y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt.

Mae gofal wedi'i alluogi gan dechnoleg ac arloesedd digidol, gan gynnwys ymgynghoriadau fideo a gweithio o bell, wedi dod yn rhan annatod o ofal sylfaenol, eilaidd a chymunedol, gan gefnogi pobl i gael gofal a chynghor yn ddiogel yn eu cartrefi eu hunain. I'r cleifion hynny a'u teuluoedd, sy'n byw mewn rhannau gwledig o Gymru, mae hyn wedi cael ei groesawu'n benodol, gan leihau amser a chostau teithio.

8. Effaith COVID ar ddyraniadau

Manylion sut mae'r pandemig wedi dylanwadu ar ddyraniadau i linellau cyllideb yn y MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, gan gynnwys enghreifftiau o unrhyw newidiadau a wnaed i ddyraniadau yn y Gyllideb Ddrafft o flynyddoedd blaenorol o ganlyniad i COVID.

Mae'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol wedi cael cyllid ychwanegol gros o £1,442m yn y gyllideb atodol gyntaf a'r ail gyllideb atodol ar gyfer 2020-21 i gefnogi ymatebion y GIG a gofal cymdeithasol i COVID. Bydd rhagor o gyllid ar gyfer y rhaglen brechu torfol yn cael ei ddyrannu yn y drydedd gyllideb atodol. Mae'r cyllid ychwanegol hwn yn cael ei wrthbwysu'n rhannol gan y cyfraniad anghylchol o £114m a wnaeth y MEG i'r gronfa ganolog COVID yn y gyllideb atodol gyntaf.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cael cyfanswm o £766m yn yr Adolygiad o Wariant ar gyfer 2021-22 o ganlyniad i wariant sy'n ymwneud â COVID yn Lloegr. Er mwyn sicrhau bod unrhyw benderfyniadau ynghylch dyrannu'r cyllid hwn yn diwallu'r heriau sy'n datblygu yn sgil y pandemig, mae'n ddoeth cadw cymaint o hyblygrwydd ag sy'n bosibl nawr a dyrannu cyllid yn y Gyllideb derfynol fel ein bod yn deall yn well effaith misoedd y gaeaf ar ledaeniad y clefyd. Bydd cadarnhad o'r cyllid ar gyfer yr ymateb iechyd a gofal cymdeithasol parhaus yn cael ei gadarnhau cyn dechrau'r flwyddyn ariannol newydd, gan sicrhau bod ymyriadau parhaus yn gallu parhau.

Er mwyn sicrhau ein bod yn gallu parhau i ddellio'n effeithiol ag achosion presennol a rhagamcanol COVID, a chynnal gweithrediad sy'n gallu cynyddu ei allu i helpu i leihau cyfraddau trosglwyddo, bydd £10m yn cael ei ddyrannu i ddechrau i gynnal y gweithlu olrhain cysylltiadau. Mae'n bwysig bod y gweithlu olrhain cysylltiadau'n cael ei gynnal drwy gydol 2021 er mwyn gallu ymchwilio ac olrhain achosion positif newydd a chysylltiadau agos, ac i ymdopi ag unrhyw gynnydd uchel yn y dyfodol yn nifer yr achosion. Bydd y buddsoddiad hwn yn helpu i recriwtio'n rhanbarthol ac i gynllunio'r gweithlu ar gyfer yr hyn sy'n rhan ganolog o strategaeth y Llywodraeth i ailgychwyn yr economi ar yr un pryd â rheoli lledaeniad y feirws.

9. Trawsnewid

Sut mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cefnogi trawsnewid gwasanaethau yn y tymor hirach (hy y tu hwnt i oes y Gronfa Trawsnewid bresennol), i sicrhau bod modd cynnal y cynnydd ar yr agenda trawsnewid, a bod ffocws ar gyflwyno'r hyn sydd wedi cael ei ddysgu o gynlluniau peilot llwyddiannus;

- ***Sut bydd y gyllideb hon yn cefnogi datblygu 'dull system gyfan', gan integreiddio iechyd a gofal cymdeithasol yn well, fel y disgrifir yn Cymru Iachach;***
- ***Unrhyw feysydd cyllid penodol eraill sydd wedi'u targedu at gefnogi newid neu ddatblygu gwasanaeth;***
- ***Sut bydd Llywodraeth Cymru, wrth bennu ei chyllideb, yn cydbwysu'r angen i ddiwallu'r pwysau presennol ar wasanaethau â'r angen i drawsnewid gwasanaethau a datblygu modelau gofal newydd.***

Mae'r Gronfa Trawsnewid yn un o'r prif fecanweithiau cyllido i gefnogi rhoi *Cymru Iachach* ar waith, a lansiwyd yn haf 2018. Prif amcan y gronfa yw rhoi modelau newydd o ofal ac iechyd lleol di-dor ar waith ar raddfa ranbarthol ac, mewn rhai achosion, ar raddfa genedlaethol, a drwy hynny newid y ffordd mae iechyd a gofal cymdeithasol yn cael eu darparu yng Nghymru.

Mae argyfwng COVID wedi cael effaith sylweddol ar brosiectau trawsnewid. Mae swyddogion wedi bod yn gweithio'n agos gyda thimau rhanbarthol i alluogi hyblygrwydd er mwyn i brosiectau allu cyfrannu at yr ymateb. Arweiniodd hyn at ailflaenoriaethu a chafodd prosiectau yn y categorïau adre o'r ysbyty, aros yn iach gartref a'r categorïau digidol eu cyflymu. Cafodd ymdrechion eraill nad oeddent mor uniongyrchol berthnasol i'r ymateb ond sy'n bwysig i drawsnewid y system eu gohirio neu eu harafu.

Mae'r Gronfa Trawsnewid wedi cael ei hystredu am ddeuddeg mis a £50m er mwyn caniatáu i ranbarthau adfer eu gweithgareddau trawsnewid a chyflawni prosiectau, sydd wedi cael eu gohirio oherwydd argyfwng COVID. Mae'r proffiliau cyllido wedi cael eu cadarnhau i bartneriaethau cyflawni i gefnogi'r gwaith o gyflawni a chynllunio cynaliadwyedd, yn ogystal â dull wedi'i reoli i roi diwedd ar gontractau cyfnod penodol ar gyfer rhywfaint o staff prosiect. Mae'r cyfanswm sydd wedi'i ddyrannu yn llai na chyllideb lawn y Gronfa Trawsnewid ar gyfer 2021-22, er mwyn gallu targedu cymorth er mwyn gweithredu prosiectau rhanbarthol presennol ar draws nifer o ranbarthau ac yn genedlaethol, yn enwedig dulliau sy'n cyfrannu at adferiad COVID. Bydd hyn hefyd yn cynnwys ystyried allbynnau o Gymunedau Ymarfer sydd wedi cael eu datblygu fel rhan o ddull gweithredu'r Gronfa Trawsnewid.

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda phartneriaid rhanbarthol i siapio'r opsiynau ar gyfer rhaglen i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn y dyfodol, ar ôl mis Ebrill 2022. Mae hyn yn adlewyrchu ymrwymiad yn *Cymru Iachach* i gysoni ffrydiau cyllido a gweithgarwch er mwyn cael yr effaith fwyaf bosibl a darparu mwy o gydgyssylltu a chydlyniaeth i gyllid trawsnewid strategol ar draws ieuchyd a gofal cymdeithasol.

Mae cyllid trawsnewid yn gyfyngedig o ran amser ac roedd yn rhaid i bob Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol ddatblygu achosion busnes i gefnogi'r blaenoriaethau ar gyfer buddsoddiad parhaus a sut bydd y gwasanaethau hyn yn cael eu cynnal yn y dyfodol. Mae pob Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol wedi cyflwyno eu cynlluniau i Lywodraeth Cymru ac wedi cael adborth ar gynaliadwyedd ac effaith ar ganlyniadau. Caiff hyn ei atgyfnerthu drwy amodau yn llythrau cyllido 2021-22.

Mae gwerthuso'n rhan ganolog o Gyllid Trawsnewid a chytunwyd ar fframwaith a mesurau ar ddechrau'r cam cyflwyno a chawsant eu profi drwy werthusiad canol cyfnod annibynnol. Mae'r gofynion gwerthuso wedi cael eu hadolygu i adlewyrchu effaith COVID ar amserlenni, ac i gofnodi effaith yr ymateb i COVID ar gyflawni ac ar ganlyniadau. Bydd yn rhaid i bob Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol gyflwyno adroddiad gwerthuso annibynnol wedi'i ddiweddarau erbyn diwedd mis Ebrill 2021, wedi'i ddilyn gan adroddiad terfynol ym mis Ebrill 2022. Bydd yr adroddiadau hyn hefyd yn cyfrannu at gyhoeddi dau adroddiad gwerthuso cenedlaethol pellach.

Er mwyn rhannu profiadau ac arferion gorau ar draws Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, mae nifer o Gymunedau Ymarfer thematig yn cael eu sefydlu. Mae'r themâu hyn yn cynnwys

gwasanaethau Adre o'r Ysbyty; Gofal seiliedig ar leoedd; Gwasanaethau Iechyd Meddwl ac Emosiynol; a Gofal wedi'i Alluogi gan Dechnoleg.

Mae'r Cymunedau Ymarfer yn cynnwys ymarferwyr a rheolwyr cyflawni prosiectau a'u nod yw:

- dod â thimau sy'n gweithio ar fodelau tebyg ledled Cymru at ei gilydd;
- rhannu'r cynnydd a dysgu oddi wrth ei gilydd drwy weithgareddau a thrafodaethau ar y cyd;
- cefnogi'r gwaith o weithredu modelau gofal newydd ar draws rhanbarthau;
- darparu enghreifftiau o ddulliau arferion gorau o'r DU;
- cyfrannu at flaenoriaethau'r dyfodol o ran darparu Cymru Iachach.

Cafodd y Gymuned Ymarfer gyntaf ei sefydlu ym mis Gorffennaf 2020 i ganolbwyntio ar Wasanaethau Adre o'r Ysbyty ac mae wedi cael ei chynnal ar y cyd â'r Sefydliad dros Ragoriaeth mewn Gofal Cymdeithasol ac Uned Gyflawni GIG Cymru. Bydd yr hyn a ddysgir o'r Gymuned Ymarfer hon yn cael ei ddefnyddio i siapio rhagor o Gymunedau Ymarfer mewn meysydd thematig eraill, yn ystod 2021.

Wrth inni symud i flwyddyn olaf y gronfa, bydd tîm y Gronfa Trawsnewid yn parhau i weithio'n agos gyda rhanbarthau i gefnogi eu darpariaeth a sicrhau bod gwariant a darpariaeth yn parhau ar y trywydd iawn. Bydd y cyllid yn cael ei adolygu'n fanwl.

Drwy ddarparu cyllid ychwanegol yn y ffordd strwythuredig hon sy'n cael ei rheoli'n genedlaethol, gallwn gefnogi rhanbarthau i ddylunio ac i brofi gwasanaethau a modelau gofal newydd dros gyfnod cymharol fyr, yna i wreiddio prosiectau llwyddiannus mewn arferion busnes rheolaidd, gan ddisodli dulliau hanesyddol.

Cyfle'r Gronfa Trawsnewid

Mae'r ffordd strwythuredig mae'r Gronfa Trawsnewid yn ei defnyddio i gefnogi "modelau newydd o ofal ac iechyd lleol di-dor" drwy gyllid trawsnewid wedi cael ei datblygu a'i mireinio dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Mae'r dull hwn wedi'i gyfyngu i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn y gorffennol, ond byddwn yn ystyried sut gellir defnyddio hyn i gefnogi cyflwyno a datblygu ffyrdd newydd o weithio sy'n ofynnol mewn iechyd fel rhan o'n gwaith i sefydlogi ac i ailadeiladu yn dilyn COVID. Byddai prosesau a gwaith llywodraethu a gwerthuso'r gronfa trawsnewid (gan gynnwys Cymunedau Ymarfer) yn cael eu hailadrodd gan ganolbwyntio mwy ar heriau iechyd ac ysbytai a drwy gyllid wedi'i dargedu at Fyrddau Iechyd Lleol yn benodol. Byddai'r gwaith hwn hefyd yn defnyddio adolygiadau o'r ymateb i COVID a chyfleoedd fel Astudiaeth Arloesi'r GIG a fydd yn cael ei chyhoeddi ym mis Ionawr 2021.

Arloesi

Rydym yn parhau i fuddsoddi'n strategol mewn meysydd a fydd yn cefnogi ac yn gwella gwasanaethau drwy ddefnyddio ymchwil ac arloesedd, gan gefnogi cynlluniau sy'n ceisio mabwysiadu ffyrdd newydd o weithio a modelau gofal a'u lledaenu mewn ffordd systematig.

Mae **Esiamplau Arloesi** Comisiwn Bevan a'r rhaglen **Esiamplau Technolegau Iechyd** a gyflwynir mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru yn cefnogi staff GIG Cymru i gydweithio â'r diwydiant i roi technoleg iechyd arloesol ar waith. Nod y rhaglenni hyn yw gwella ffyrdd GIG Cymru o weithio, datrys problemau iechyd a gwella canlyniadau iechyd; a darparu mecanwaith i ddatblygu, i gyflymu ac i fabwysiadu cynnyrch a gwasanaethau technoleg iechyd arloesol ar raddfa eang.

Sefydlwyd rhwydwaith Cymru gyfan o **Ganolfannau Cydlynu Ymchwil, Arloesi a Gwella (RIICHS)** yn 2019, gyda'r dasg o ddod â'r holl weithgarwch ymchwil, arloesi a gwella at ei gilydd yn eu hardaloedd, gan gynnal dadansoddiad cydlynol o'r gweithgarwch hwn gyda ffocws ar ganfod arferion da, y gwersi a ddysgwyd o gynlluniau peilot llwyddiannus, a ffyrdd newydd o weithio / modelau gofal newydd sy'n fforddiadwy ac yn gynaliadwy.

Er mwyn helpu i gynnal y cynnydd a sicrhau bod y dysgu'n cael ei ledaenu a'i fabwysiadu mewn ffordd systematig, mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi **Academiâu Dysgu Dwys** penodol, ymrwymiad allweddol yn *Cymru Iachach*. Bydd arweinyddiaeth broffesiynol o ansawdd uchel yn rhan hanfodol o lwyddiant a gwytnwch integreiddio iechyd a gofal cymdeithasol yn y dyfodol. Bydd yr academiâu hyn yn chwarae rhan allweddol yn natblygiad arweinwyr cymwys sy'n deall pwysigrwydd arweinyddiaeth ar y cyd a'r datblygiad strategol a phroffesiynol sydd ei angen i'w gefnogi. Bydd tair academi ar waith o fis Ebrill 2021 ymlaen: Academi Dysgu Cymhwysol ar gyfer Iechyd Ataliol; Academi Iechyd a Gofal Seiliedig ar Werth; Academi Cymru Gyfan ar gyfer Arloesi mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

10. Gofal sylfaenol a gofal yn nes adref

Y gyllideb a ddyrannwyd ar gyfer gwasanaethau gofal sylfaenol, a sut mae hon yn cymharu â'r symiau a ddyrannwyd yn y tair blynedd diwethaf.

Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn gofal sylfaenol drwy ddarparu'r Model Gofal Sylfaenol i Gymru, ac yn 2021-22 byddwn yn adeiladu ar y buddsoddiad y cytunwyd arno a ddarparwyd yn 2020-21 ar gyfer y contractau gofal sylfaenol.

Mae cynllunio ac ailgydbwysu'r system iechyd a llesiant yn gymhleth ac nid oes modd mesur hyn dim ond drwy ystyried cyllidebau a chofnodi gwariant, yn hytrach mae'n rhaid dangos y newid yn y gwasanaethau sy'n cael eu darparu mewn lleoliadau sylfaenol a chymunedol. Byddwn yn parhau i gefnogi byrddau iechyd i gryfhau eu gwaith i gynllunio'r system gyfan drwy broses yr IMTP.

Mae ein diffiniad o ofal sylfaenol yn eang fel y nodir yn y Model Gofal Sylfaenol ar gyfer Cymru. Yn ogystal â'r gwasanaethau hynny sy'n cael eu contractio gan feddygon teulu, deintyddion, fferyllwyr cymunedol ac optometryddion, mae ein diffiniad hefyd yn cynnwys yr ystod eang o wasanaethau, gofal a chymorth i iechyd ac i lesiant pobl yn y gymuned ehangach.

Mae Bwrdd Iechyd y GIG yn gyfrifol am wariant ar ofal sylfaenol dros y 3 blynedd diwethaf, sef:

2019-20 £947.338 miliwn

2018-19 £911.739 miliwn

2017-18 £876.346 miliwn

Nid yw'r ffigurau hyn yn cynnwys presgripsiynau gan feddygon teulu ac maent yn net o newidiadau i gleifion deintyddol a gafodd eu hadennill.

I ba raddau mae hyn yn cyflawni'r nod polisi o symud gofal o ysbytai i leoliadau gofal sylfaenol/cymunedol?

Mae Llywodraeth Cymru yn dyrannu llawer iawn o gyllid i fyrddau iechyd. Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid hwn heb ei neilltuo ac felly nid oes ffordd gadarn o fesur ailgydbwysu'r system yn unol â'r weledigaeth sydd yn *Cymru Iachach* sef bod mwy o ofal ataliol ar gael yn nes at y cartref.

Mae modelau darparu gwasanaeth newydd fel 111, ffonio/cysylltu'n gyntaf a'r Canolfannau Gofal Sylfaenol Brys yn pwysleisio'r agenda gofal sylfaenol brys sy'n gweithio ar ryngwyneb gofal sylfaenol ac eilaidd, gan chwalo ffiniau gwasanaethau ar y llwybr tuag at gyflawni *Cymru Iachach*. Eleni:

- Rydym wedi ategu'r buddsoddiad 'wedi'i frigdorri' yn WAST/111 yn 2020/21 ar gyfer datblygu'r model 'cysylltu'n gyntaf' trawsnewidiol. Mae'r model hwn yn ceisio cyfeirio cleifion y mae eisiau neu angen cyngor brys neu asesiad arnynt i'r lle iawn, y tro cyntaf er mwyn sicrhau'r profiad a'r canlyniad gorau posibl. Bydd y model yn golygu bod modd archebu lle i gleifion mewn slotiau argyfwng mewn adrannau yn ystod y dydd gan sicrhau na fydd gormod o bobl yno, a symud pobl at wasanaethau meddygon teulu a gwasanaethau cymunedol, gan leihau'r galw diangen ar wasanaethau gofal brys prysur. Mae gwerthusiad wrthi'n cael ei gynnal. Mae angen cytundeb ar gyllid cylchol ar gyfer 2021/22 a 2022/23 yn gynnwys er mwyn gallu ymestyn contractau'r gweithlu a recriwtio pobl i ddelio â'r galwadau a staff clinigol i gyflawni'r model.
- Dyrannwyd cyllid i Fyrddau Iechyd i gefnogi'r gwaith o ddatblygu a chyflawni canolfannau gofal sylfaenol brys 24/7 yn 2020/21. Bydd y model hwn yn cael ei staffio gan gyfuniad o ffisiotherapyddion, meddygon teulu, ANPs, APPs a chlinigwyr eraill sy'n gallu asesu a thrin cleifion sydd ag anghenion gofal brys yn eu cymuned yn ddiogel, heb fod angen iddynt fynd i'r adran frys. Mae hyn yn cyd-fynd yn agos â Cymru Iachach a'r awydd i

symud adnoddau i'r gymuned, gan alluogi pobl i gael eu hasesu a'u trin yn agos at eu cartref a dim ond yn yr ysbyty os yw hynny'n hanfodol.

- Cynhelir gwerthusiad i ddeall pa mor llwyddiannus fu'r canolfannau dros y gaeaf o ran rheoli cleifion sydd ag anghenion gofal brys, gwerth am arian, profiad y staff a ffactorau llwyddiant allweddol eraill. Bydd y gwerthusiad hwn yn cyfrannu at ddylunio model gofal sylfaenol brys 24/7 cenedlaethol. Mae angen cytuno ar gyllid ar gyfer 2021/22 yn gynnar yn y broses er mwyn trosglwyddo contractau staff i'r flwyddyn ariannol newydd ac er mwyn gallu gwerthuso'r model yn briodol dros gyfnod hirach.

Mae'r Rhaglen Diwygio Contractau, sydd ar waith ym maes Gofal Sylfaenol, yn canolbwyntio ar allu symud gwasanaethau priodol i ffwrdd o ddarparu gofal eilaidd i ddull gweithredu yn y gymuned. Mae dysgu o ddulliau gweithredu Optometreg ym Mwrdd Iechyd Aneurin Bevan yn allweddol i'r cynnydd hwnnw ac mae'n amlwg y bydd angen adnoddau pan fydd gwasanaethau'n newid. Nid yw hyn yn rhwydd ac rydym yn parhau i reoli'r rhyngwyneb hwnnw. Fodd bynnag, mae'r hyblygrwydd yng nghyllid Byrddau Iechyd yn golygu bod ganddynt rywfaint o ddisgresiwn o ran cyfeirio cyllid – yn enwedig yn ystod yr ymateb i COVID. Drwy ddiwygio a chryfhau trefniadau contract, ein nod yw hwyluso'r symud tuag at fwy o ofal yn y gymuned. Bydd ein dull gweithredu ar gyfer cyflwyno'r brechlyn COVID yn golygu ein bod yn contractio'r gwasanaeth hwn i bob un o'r pedwar darparwr am y tro cyntaf. Bydd hyn yn cryfhau sgiliau a gwytnwch wrth ddarparu'r brechlyn yn ei gyfanrwydd ac yn cynnig man dysgu pwysig ar gyfer contractio ar sail Gofal Sylfaenol a fydd, yn ei dro, yn cyfrannu at drefniadau cyllido'r gwasanaeth cyfan yn y dyfodol.

Mae amrywiaeth o fodolau gofal newydd yn cael eu cyflwyno ledled Cymru sy'n galluogi gofal yn y cartref neu'n agos at y cartref. Dyma rai enghreifftiau:

- platform digidol Attend Anywhere sy'n galluogi pobl i gynnal ymgynoriadau dros y ffôn ac ar fideo gyda gweithwyr iechyd proffesiynol
- Consultant Connect sy'n galluogi gweithwyr gofal sylfaenol proffesiynol i ofyn am gyngor dros y ffôn gan arbenigwyr mewn ysbytai i gefnogi pobl i aros yn iach neu i gael gafael ar ofal gartref
- Ymgynoriadau grŵp rhithwir i roi cyngor i bobl ar sut i reoli eu cyflyrau iechyd hirdymor
- Canolfannau gofal sylfaenol brys mewn cymunedau lleol i ddarparu mynediad ar yr un diwrnod
- Mwy o allu i gefnogi adsefydlu yn y gymuned (y 4 llwybr rhyddhau i adfer ac asesu)

11. Gofal cymdeithasol

Y dyraniad arfaethedig ar gyfer gofal cymdeithasol:

Grant y Gweithlu Gofal Cymdeithasol

Fel rhan o'r cyllid i gefnogi *Cymru Iachach*, roeddem wedi cynyddu grant y Gweithlu Gofal Cymdeithasol £10m i £40m yn 2020-21. Ac ystyried y pwysau sylweddol sy'n wynebu'r sector o ganlyniad i'r pandemig ac yn unol â'r codiadau blaenorol, mae hyn wedi cael ei gynyddu i £50m yn y gyllideb ddrafft ar gyfer 2021-22. Yn 2019-20, a 2020-21, defnyddiodd awdurdodau lleol y cyllid hwn i gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau cynaliadwy a chynaliadwyedd y gweithlu. Er enghraifft, roedd rhai awdurdodau lleol wedi defnyddio rhan o'r cyllid hwn i gefnogi darparwyr yn y sector annibynnol i dalu am y codiadau i'r cyflog byw statudol.

Gofal Cymdeithasol Cymru

Bydd Gofal Cymdeithasol Cymru yn parhau i chwarae rhan hollbwysig yn 2021-22 drwy gefnogi gwella a llesiant y sector gofal cymdeithasol; parhau i ehangu cofrestr y gweithlu gofal cymdeithasol; a chefnogi'r sector a'r gweithlu i sefydlogi ac i adfer ar ôl pandemig COVID 19 ac ymadael â'r UE.

Yn 2021-22 bydd y Cyllid Craidd Cymorth Grant i Gofal Cymdeithasol Cymru yn cynyddu £2m i £22.383m. Bydd hyn yn galluogi Gofal Cymdeithasol Cymru i gyflawni ei swyddogaethau statudol fel y nodir yn Neddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 ac i gyflawni ei gylch gwaith ar gyfer arwain gwelliannau ar draws y sector gofal cymdeithasol yng Nghymru.

Yn 2021-22 bydd tri maes allweddol y bydd y cyllid hwn yn eu cefnogi:

1. Costau uwch o ganlyniad i ehangu'r drefn reoleiddio statudol – gan gynnwys y cynllun i ymestyn cofrestru'r gweithlu gofal cymdeithasol.
2. Cefnogi sefydlogi ac adfer y sector gofal cymdeithasol drwy gyflawni'r Strategaeth Gweithlu
3. Gweithredu strategaethau ymchwil a data, a gwaith parhaus i gefnogi trawsnewid gwasanaethau, gan gynnwys cyflawni Strategaeth Ddata Genedlaethol Gofal Cymdeithasol

Mae'r rhaglen waith fwy yn hanfodol i sicrhau bod Gofal Cymdeithasol Cymru yn gallu parhau i ddiwallu anghenion y sector gofal cymdeithasol a'r gweithlu ar ôl COVID 19, a pharhau i gyflawni ei swyddogaethau i gefnogi llesiant a gwella.

Cymorth y Trydydd Sector

Byddwn yn parhau i gefnogi mudiadau Trydydd Sector sy'n gweithio ym maes Gofal Cymdeithasol drwy ddyrannu £1.5m ychwanegol yn 2021-22. Yn 2021-22 byddwn yn symud ymlaen i ail flwyddyn cylch tair blynedd y Grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae £0.89m yn cael ei ychwanegu at y grant ar gyfer 21-22 i dalu

am y cynnydd yng nghostau'r prosiect wrth i'r prosiectau ddatblygu i flwyddyn dau. Dros y tair blynedd, byddwn yn gwneud £4.9m o gynnydd yng nghyfanswm ymrwymiad y grant hwn, felly bydd cyfanswm y buddsoddiad yn werth hyd at £25.9m. Mae ffocws y prosiectau wedi cael ei newid mewn ymateb i'r prosiectau pandemig i gyflawni yn y sefyllfa sydd ohoni ac i ymateb i anghenion pobl y mae angen gofal neu gymorth arnynt neu ofalwyr y mae angen cymorth arnynt oherwydd y pandemig.

Un o ofynion allweddol y cynlluniau a fydd yn cael eu cyllido yw eu bod yn cyflawni ymyriadau cynnar a champau ataliol sy'n mynd i'r afael ag anghenion gofal a chymorth yn unol â blaenoriaethau Symud Cymru Ymlaen, Ffyniant i Bawb a *Cymru Iachach*. Bydd y prosiectau a gyllidir yn ategu'r nodau a'r egwyddorion llesiant sy'n sail i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Bydd y cynlluniau sy'n cael eu hariannu yn cefnogi gofalwyr, plant a phobl ifanc, anabledau corfforol neu synhwyrdd, anabledau dysgu a phobl hŷn.

Yn ogystal â'r mudiadau trydydd sector a fydd yn cael eu cyllido drwy'r grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy, mae cyllid yn cael ei ddarparu i fudiadau Trydydd Sector y mae eu gweithgareddau'n hanfodol yn y sector Gofal Cymdeithasol ac i fudiadau sy'n cefnogi blaenoriaethau polisi gofal cymdeithasol penodol. At ei gilydd bydd dros £11m o gyllid yn cael ei ddyfarnu i fudiadau Trydydd Sector sy'n gweithredu yn y sector Gofal Cymdeithasol.

Unrhyw gyllid ychwanegol a nodwyd ar gyfer 2021-22, a manylion y targedu – lle bo'n briodol – ar gyfer cyllid o'r fath;

Rydym yn buddsoddi £0.576m yn Maethu Cymru. Mae recriwtio gofalwyr maeth yn allweddol i lwyddiant a datblygiad maethu gan awdurdodau lleol. Nodwyd mai un o'r gofynion i gyflawni'r nod hwn fyddai datblygu "brand Cymru gyfan ar gyfer maethu Awdurdodau Lleol", brand cenedlaethol cyson ar gyfer maethu Awdurdodau Lleol sy'n adlewyrchu cryfderau a phersonoliaethau'r 22 Awdurdod Lleol – 'Maethu Cymru' yw'r brand hwn. Mae Maethu Cymru yn cynnig cyfle i ailgydbwyso'r ddarpariaeth o wasanaethau, mynd i'r afael â'r galw, a gwella ansawdd y dewis o leoliadau i blant. Bydd Maethu Cymru yn

- cynyddu faint o leoliadau lleol sydd ar gael, eu digonolrwydd a'r dewis ohonynt. Rhoi rheolaeth yn ôl i'r awdurdodau lleol er mwyn gwneud y defnydd gorau o'r lleoliadau hynny pan fydd eu hangen arnynt, gan leihau'r ddibyniaeth ar drydydd partïon a chael gwared â'r hyn sy'n rhwystro lleoliadau.
- galluogi gwasanaethau i ddiwallu anghenion plant a theuluoedd sy'n esblygu. Bydd ymgyrchoedd recriwtio yn cael eu targedu i ddiwallu anghenion y gwasanaeth.
- hwyluso recriwtio cronfa newydd o ofalwyr maeth. Bydd modd canolbwyntio'r gwaith recriwtio a hyfforddi i ddatblygu sgiliau mewn gwaith ailuno, anghenion cymhleth a maethu rhiant a phlentyn.

- galluogi plant y mae angen gofalwr maeth arnynt i gael gafael ar y gofalwr maeth iawn, ar yr adeg iawn ac yn y lleoliad iawn

Cafodd £0.319, ei fuddsoddi yn ystod 2020-2021 i ddechrau'r ymgyrch drwy ddarparu'r seilwaith ar gyfer yr ymgyrch. Yn ystod 2021-2022 bydd £0.576m yn cael ei fuddsoddi i gefnogi'r gwaith o gyflwyno a gweithredu brand Maethu Cymru.

Cefnogaeth i sicrhau hyfywedd a sefydlogrwydd parhaus gwasanaethau gofal cymdeithasol, gan gynnwys gofal preswyl a gofal cartref;

Mae'r Grŵp Rhyngweinidogol ar Dalu am Ofal wedi bod yn edrych ar opsiynau hirdymor. Mae ein swyddogion wedi darparu gwybodaeth dechnegol yn ddiweddar i'r pwyllgorau Cyllid, Iechyd a Chymunedau

Yn amlwg, mae'r amgylchedd ariannol wedi newid yn sylweddol dros y misoedd diwethaf. Rydym hefyd yn awyddus i ddeall y safbwynt sy'n cael ei ddatblygu gan lywodraeth y DU ar gyllido gofal cymdeithasol. Mae Gweinidogion Cymru bob amser wedi ffafrio cael ateb i'r materion hyn ar lefel y DU, ond rydym wedi bod yn gweithio yn y Grŵp Rhyngweinidogol gan wybod efallai y bydd angen inni lunio ein llwybr ein hunain.

• Cymorth i ofalwyr.

Yn 2021-22 byddwn yn parhau i gyllido gweithgareddau sy'n bwrw ymlaen â'n tair blaenoriaeth genedlaethol ar gyfer gofalwyr, gan ddyrannu £1.245m. Mae hyn yn cynnwys £1 miliwn i fyrdau iechyd lleol a'u partneriaethau gofalwyr, ar gyfer amrywiaeth o weithgareddau i gefnogi gofalwyr o bob oed ac mae'n cynnwys unrhyw weithgareddau newydd sy'n angenrheidiol i helpu gofalwyr i reoli effaith y pandemig yn eu hardaloedd. Byddwn hefyd yn dyrannu £0.236m i waith parhaus y prosiect cerdyn adnabod Gofalwyr Ifanc Cenedlaethol, a gynhyrchir ar y cyd ag Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru ac awdurdodau lleol. Yn ogystal â hyn, ceir prosiectau yn y grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy a fydd yn helpu i wella ymwybyddiaeth gofalwyr o'u hawliau. Bydd hefyd yn cefnogi newidiadau diwylliannol a strwythurol ehangach ar gyfer y dyfodol, o ran dylunio'r gwasanaeth, darparu a hyfforddi gweithwyr proffesiynol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

12. TGCh

Asesiad diweddar o gostau cyflawni gweledigaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer digidol a data, fel sy'n cael ei ddisgrifio yn Cymru lachach, gan gynnwys mwy o gefnogaeth ar gyfer gofal digidol a gofal rhithwir.

Fel rhan o Cymru lachach, ymrwymodd Llywodraeth Cymru i ategu trawsnewid iechyd a gofal cymdeithasol drwy fanteisio i'r eithaf ar elfennau digidol, data a thechnoleg. Sicrhawyd buddsoddiad ychwanegol sylweddol o £50 miliwn y flwyddyn ar draws 5 maes blaenoriaeth, yn gysylltiedig â threfniadau cyflenwi ac arwain cryfach. Dyma oedd y pum maes:

- Gwasanaethau i'r cyhoedd a chleifion
- Gwasanaethau i weithwyr proffesiynol
- Diogelwch a chadernid seiber
- Moderneiddio dyfeisiau a gwasanaethau parod i'r cwmwl
- Buddsoddi mewn data a gwybodaeth ddeallus

Cwblhawyd adolygiadau annibynnol o Lywodraethu Digidol a Phensaernïaeth Ddigidol yn 2019, gan asesu'r gallu yn erbyn y weledigaeth ar gyfer elfennau digidol a data a nodwyd yn Cymru lachach. Roedd argymhellion yr adolygiadau hyn wedi llywio penderfyniadau ar gyfluniad iechyd a gofal digidol yn y dyfodol, a gadarnhawyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Medi 2019. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys sefydlu Prif Swyddog Digidol ar gyfer Iechyd a Gofal, trosglwyddo Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru i Awdurdod Iechyd Arbennig newydd, fframwaith llywodraethu newydd ar gyfer iechyd a gofal digidol, cynllun buddsoddi strategol mewn seilwaith dros nifer o flynyddoedd, a phedwar adolygiad strategol arall.

Asesu costau Trawsnewid Digidol

Ar y lefel strategol, mae ein hasesiad o gostau cyflawni trawsnewid digidol yn seiliedig ar waith gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Swyddfa Archwilio Cymru, ar gymharu â lefel y buddsoddiad mewn rhannau eraill o'r GIG (a nodir mewn adolygiadau diweddar o drawsnewid digidol yn GIG Lloegr gan y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a Phwyllgor Archwilio Cyhoeddus Tŷ'r Cyffredin), ac asesiad realistig o ba mor gyflym y gellir cynyddu buddsoddiad yng Nghymru.

Mae'r ymateb digidol i COVID wedi dangos sut mae modd targedu trawsnewid yn gyflym iawn, ond mae hefyd wedi tynnu sylw at y ffaith bod cyfyngiadau capasiti yn ein seilwaith darparu digidol. Mae ymrwymadau Gweinidogol o 2019 ar strwythurau newydd a buddsoddiad ychwanegol yn adlewyrchu'r angen i ddatblygu capasiti ynghyd â chynyddu buddsoddiad, ochr yn ochr â'i gilydd.

Ar y lefel weithredol, mae ein hasesiad o gostau yn seiliedig ar amcangyfrif o gostau rhaglenni trawsnewid strategol unigol, ac amcangyfrifon o fuddsoddiad mewn seilwaith. Mae'r asesiad hwn yn cael ei adolygu'n barhaus ac mae'r adnoddau sydd ar gael yn cael eu blaenoriaethu ar

gyfer buddsoddi mewn seilwaith a thrawsnewid hanfodol, er enghraifft i fynd i'r afael â chapasiti rhwydweithiau ac i ddisodli 'hen' offer a systemau sy'n dal i gael eu defnyddio ar ôl y cyfnod yr oedd bwriad i'w defnyddio.

Ar sail ein hasesiad presennol, rydym yn cynyddu ein cymorth ar gyfer gofal digidol a gofal rhithwir mewn dwy ffordd.

- Byddwn yn dyrannu £10m ychwanegol i gefnogi'r gwaith o sefydlu Awdurdod Iechyd Arbennig newydd GIG Cymru ar gyfer Digidol, a fydd yn cefnogi'r gwaith o ehangu'r ddarpariaeth o wasanaethau digidol cenedlaethol, gan gynnwys nifer o systemau sy'n hanfodol i'r ymateb i COVID a'r ail-greu ar ei ôl, a hefyd yn cynyddu'r capasiti ar gyfer seilwaith digidol cenedlaethol yn sylweddol. Mae angen hyn i gefnogi mwy o weithio o bell ac ymgynghori rhithwir, ac i gynnal cadernid a seiberddiogelwch ein rhwydweithiau.
- Bydd cyllid trawsnewid drwy'r Gronfa Buddsoddi Blaenoriaethau Digidol yn cynyddu o £50m i £75m, er mwyn cynnal cyflymder a graddfa'r newidiadau digidol rydym wedi'u gweld fel rhan o'r ymateb i COVID, i drawsnewid gwasanaethau sy'n ymateb i COVID i fod yn wasanaethau arferol pan fyddant yn cynnig gwerth parhaol, ac yn benodol fel rhan o adferiad ac ailadeiladu ar ôl COVID.

Bydd y buddsoddiad ychwanegol hwn hefyd yn datblygu capasiti a gallu'r gweithlu digidol a'n strwythurau darparu digidol, gan gynnwys sefydlu Awdurdod Iechyd Arbennig digidol newydd, Prif Swyddog Digidol dros iechyd a gofal a swyddfa gefnogol, a symud i drefniadau llywodraethu a gwneud penderfyniadau newydd ar gyfer iechyd a gofal digidol.

Bydd gweithio gyda dyfeisiau digidol a thechnoleg yn rhan hanfodol o'r ffyrdd newydd o weithio sydd eu hangen ar frys i fynd i'r afael ag ôl-groniadau a rhestrau aros ac i gefnogi'r symud parhaus o'r ysbyty fel y gwelir drwy brosiectau'r Gronfa Trawsnewid sy'n cael eu darparu gan Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol.

Cyllid Trawsnewid Digidol

Ers 2019-20 mae'r Gronfa Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Digidol (DPIF) wedi blaenoriaethu buddsoddiad i ddechrau i ddisodli seilwaith a dyfeisiau a oedd y tu hwnt i ddiwedd eu hoes, ac i raglenni strategol hanfodol gan gynnwys Rhaglen Gwasanaethau Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS), a Rhaglen Adnoddau Data Cenedlaethol newydd, a gwelliannau i wasanaethau gwybodeg canser digidol. Mae'r rhan fwyaf o raglenni sy'n cael cyllid DPIF yn rhaglenni buddsoddi strategol dros nifer o flynyddoedd.

Mae'r DPIF wedi cael ei ddefnyddio'n gyflym i gefnogi elfennau allweddol yr ymateb digidol i COVID, gan gynnwys dyfeisiau symudol, gweithio o bell, ymgynghori dros fideo a chynyddu lled band rhwydwaith. Yn anochel mae hyn wedi effeithio ar faint o gyllid sydd ar gael ar gyfer buddsoddi mewn trawsnewid digidol a oedd wedi cael ei gynllunio cyn COVID, gan gynnwys

buddsoddi mewn seilwaith strategol. Er hynny, mae DPIF wedi parhau i gefnogi rhaglenni gweithredol a buddsoddiad hanfodol, ac mae hefyd wedi cefnogi rhai rhaglenni newydd sy'n gysylltiedig â'r ymateb i COVID neu'r adferiad ar ei ôl, fel systemau digidol newydd ar gyfer Gofal Dwys, sy'n rhan allweddol o'r ymateb i COVID.

Cyllid ar gyfer Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru / Iechyd a Gofal Digidol Cymru

Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru yw'r gwasanaeth darparu digidol cenedlaethol ar gyfer GIG Cymru, sy'n cael ei gynnal ar hyn o bryd yn Ymddiriedolaeth GIG Felindre. O fis Ebrill 2021 ymlaen, bwriedir trosglwyddo swyddogaethau Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru i Awdurdod Iechyd Arbennig newydd GIG Cymru a fydd yn cael ei alw yn Iechyd a Gofal Digidol Cymru. Mae'r rhaglen i sefydlu Iechyd a Gofal Digidol Cymru wedi adolygu costau ychwanegol gweithredu fel Awdurdod Iechyd Arbennig, gan gynnwys er enghraifft cadeirydd ac aelodau bwrdd, cyfarwyddwyr gweithredol, a gorbenion llywodraethu corfforaethol ychwanegol. Mae'r costau Awdurdod Iechyd Arbennig ychwanegol hyn oddeutu £2.0m. Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru i gadarnhau'r gofyniad am gyllid craidd yn y dyfodol ar gyfer darparu gwasanaethau digidol cenedlaethol, gan gynnwys trosglwyddo o fuddsoddiad cyfalaf mewn cyfarpar a seilwaith i gostau refeniw gwasanaethau sy'n cael eu lletya yn y cwmwl a modelau trwydded tanysgrifio.

Rydym yn disgwyl y bydd trawsnewid digidol yn elfen fawr o adferiad COVID drwy gydol 2021 a 2022, fel rhan o newid yn gyflym i ffyrdd newydd o weithio sy'n defnyddio technoleg, data a'r digidol. Rhaid i'r ffyrdd newydd hyn o weithio gyflawni effeithlonrwydd a graddfa i fynd i'r afael ag ôl-groniadau a rhestrau aros. Dylent anelu at leihau cyswllt wyneb yn wyneb a phwysau mewn ysbytai, a bydd angen gwneud hynny heb gynyddu'r galw am staff gofal iechyd. Mae'n bwysig bod gan yr Awdurdod Iechyd Arbennig digidol newydd ddigon o adnoddau i arwain y gwaith o ddarparu'r gwasanaethau newydd hyn. Byddwn yn buddsoddi'r cyllid angenrheidiol i sicrhau bod y sefydliad newydd yn cael ei sefydlu gyda dyraniad sylfaenol cylchol sefydlog.

Yr Ymateb Digidol i COVID19

Mae'r ymateb digidol i COVID wedi cael ei gyflawni'n gyflym, gyda nifer o raglenni Cymru gyfan yn cael eu cyflwyno'n genedlaethol mewn cylchoedd o 6-8 wythnos. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Gwasanaeth ymgynghori dros fideo i Gymru gyfan, dan arweiniad y Rhaglen Gofal wedi'i Alluogi gan Dechnoleg ac a gefnogir gan Wasanaeth Gwybodeg GIG Cymru. Ers mis Mawrth, mae dros 86,000 o rith-ymgyngoriadau wedi cael eu cynnal ac mae dros 12,000 o weithwyr proffesiynol wedi cael defnyddio'r gwasanaeth sydd bellach ar gael ar draws dros 100 o arbenigeddau mewn gofal Sylfaenol, Eilaidd a Chymunedol ac mae'n cael ei ymestyn i Ddeintyddiaeth, Fferylliaeth Gymunedol ac Optometreg. Mae'r adborth gan y clinigwyr a'r cleifion wedi bod yn gadarnhaol dros ben.

- Mae buddsoddiad sylweddol mewn gweithio symudol a gweithio o bell wedi golygu cymorth i ddyfeisiau, cynyddu lled band rhwydweithiau, capasiti a chadernid, a gwasanaethau gweithio o bell penodol. Mae hyn wedi cynnwys cyflwyno Microsoft Teams ac Office 365 ledled Cymru ym mis Ebrill a mis Mai, a mynediad i'w bwrdd gwaith o bell i bob meddyg teulu yng Nghymru. Mae galluogi'r holl staff i weithio o bell wedi galluogi clinigwyr i weithio gartref pan fyddant yn hunanynysu ac mae wedi bod yn sail i'r holl waith partneriaeth agos rhwng Llywodraeth Cymru, GIG Cymru a phartneriaid eraill.
- Cafodd plattform olrhain cysylltiadau digidol ar gyfer Cymru gyfan ei gomisiynu, ei ddatblygu a'i gyflwyno gan Wasanaeth Gwybodeg GIG Cymru mewn llai na 40 diwrnod ym mis Ebrill a mis Mai ac mae wedi golygu bod timau lleol wedi gallu gweithio gyda'i gilydd fel rhan o system genedlaethol. Mae hyn wedi arwain at ganlyniadau perfformiad gwell o lawr na'r gwasanaeth olrhain cysylltiadau yn Lloegr.
- Mae plattform brechlyn digidol ar gyfer Cymru gyfan wedi cael ei ddatblygu'n fewnol er mwyn gwella System Imiwneiddio bresennol Cymru (WIS) ac roedd ar waith ddechrau mis Rhagfyr. Ar y diwrnod cyntaf roedd Cymru wedi darparu cyfanswm o 1500 o frechlynnau, i gyd wedi cael eu cofnodi'n ddigidol, o'i gymharu â 5000 yn Lloegr.
- Mae llawer o waith wedi cael ei wneud i integreiddio gwasanaethau profi digidol Cymru gyfan, gan adeiladu ar Wasanaeth Rheoli Gwybodaeth Labordy Cymru (WLIMS) cenedlaethol presennol. Mae hyn wedi sicrhau bod yr holl brofion sy'n cael eu cynnal yn labordai GIG Cymru yn cael eu cofnodi ar unwaith mewn gwasanaethau olrhain cysylltiadau a bod modd eu cofnodi ar Ap COVID y GIG o'r lansiad, yn wahanol i Loegr, a oedd nifer o wythnosau ar ei hôl hi cyn bod canlyniadau profion y GIG ar gael i ddefnyddwyr yr Ap. Mae Gwasanaeth Rheoli Gwybodaeth Labordy Cymru hefyd yn sicrhau bod canlyniadau'r holl brofion COVID ar gael i feddygon teulu yng Nghymru fel rhan o'r cofnod iechyd gofal sylfaenol. Cafodd Gwasanaeth Rheoli Gwybodaeth Labordy Cymru ei uwchraddio'n genedlaethol ddechrau mis Rhagfyr i ddarparu mwy o swyddogaethau a chapasiti, gan ei alluogi i ddelio â mwy o brofion COVID.

Mae'r ymateb digidol i COVID wedi cael ei gyflawni am gost gweddol fach (wrth gymharu â chyfanswm y gwariant ar COVID) sef llai na £30m, gydag oddeutu £10m o hwnnw'n cael ei fuddsoddi mewn dyfeisiau a chyfarpar a fydd yn para am o leiaf 2-3 blynedd. Byddwn yn adeiladu ar yr enghreifftiau hyn o ddefnyddio gwasanaethau digidol yn gyflym ac yn effeithiol ar draws Cymru gyfan fel rhan o'r ymateb i COVID i ysgogi rhagor o drawsnewid digidol i feysydd nad ydynt yn ymwneud â COVID, ac fel rhan o'r adfer a'r ailadeiladu ar ôl COVID.

13. Ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

Gwybodaeth am ddyraniadau cyllideb yn eich portffolio oherwydd bod y DU wedi ymadael â'r UE.

Mae negodiadau Llywodraeth y DU gyda'r UE ynghylch y berthynas yn y dyfodol wedi parhau drwy gydol y flwyddyn. Nid ydym yn gwbl glir o hyd ynghylch a fydd modd dod i gytundeb erbyn diwedd y Cyfnod Pontio, nac os felly, beth fydd natur y cytundeb hwnnw. Mae'r cyd-destun hwn o ansicrwydd ynghylch natur ac effaith y berthynas yn y dyfodol wedi parhau i olygu ei bod hi'n heriol iawn cynllunio cyllideb.

Mae Trefniadau Pontio'r UE yn torri ar draws ystod eang o feysydd polisi ym maes iechyd a gofal cymdeithasol, sy'n golygu bod gweithgarwch perthnasol yn cael ei brif ffrydio ar draws gwahanol gyllidebau. Felly, nid yw bob amser yn bosibl dadgyfuno cyllid 'Trefniadau Pontio'r UE' penodol o gyllidebau polisi cyffredinol.

Serch hynny, mae rhai rhannau penodol o'r gyllideb sy'n gwneud cyfraniad penodol. Yn ystod y broses o ymadael â'r UE, mae dyraniad cyllideb penodol (£0.260m yn 2020-21) wedi cael ei gynnwys i gefnogi gweithgareddau rhai o'n partneriaid allweddol i sicrhau cyfnod pontio mor ddidrafferth â phosibl ar gyfer y system iechyd a gofal cymdeithasol. Mae'r dyraniad hwn wedi cael ei ddefnyddio'n fwyaf diweddar i gyllido gweithgareddau yng Nghonffederasiwn GIG Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â diogelwch iechyd ac Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru mewn perthynas â swyddogaethau newydd. Er bod rhai o'r gweithgareddau presennol hyn yn dod i ben yn 2020-21, rydym yn rhagweld y bydd angen inni gadw'r gallu hwn i ariannu prosiectau lle nodir angen penodol.

Mae'r Pwyllgor wedi cael ei friffio ar Drefniadau Pontio'r UE ym maes iechyd a gofal cymdeithasol ar wahanol gamau wrth i'r DU ymadael â'r UE. Rhan bwysig o'r paratodau hyn oedd sicrhau trefniadau cadarn i sicrhau cyflenwad parhaus o nwyddau critigol (gan gynnwys meddyginiaethau a Dyfeisiau Meddygol a Deunyddiau Traul Clinigol - MDCCs) drwy gydol unrhyw gyfnodau posibl o darfu. Rydym wedi parhau i gymryd rhan mewn rhaglenni parhad cyflenwadau ledled y DU lle mae'r rhain yn briodol i Gymru, ac rydym yn rhagweld y byddwn yn cyfrannu £0.22m at weithredu'r trefniadau hyn yn 2021/22.

Yn ogystal â'r cymorth tymor byr sydd ei angen i reoli'r newid i berthynas newydd â'r UE, mae blwyddyn 2021/22 yn flwyddyn bwysig o ran gwneud y gorau o'n gallu i ddylanwadu ar bolisiau a rhaglenni yn y dyfodol mewn ffyrdd sydd o fudd i iechyd a lles yng Nghymru. Ar ôl ymadael â'r UE, bydd angen inni gynnal cadwyni cyflenwi cadarn, diogelu pwerau datganoledig, a mynd ar drywydd cyfleoedd newydd sy'n deillio o'r newid yn y berthynas â Llywodraeth y DU a'r UE. Bydd hyn yn cynnwys cyfleoedd i ddatblygu cadwyn gyflenwi'r GIG a ddylai gefnogi blaenoriaethau clystyrau BBaCh, yr economi sylfaen a'r economi gylchol. Bydd hefyd yn cynnwys ymgysylltiad y GIG â phrifysgolion a diwydiant i sicrhau cyfleoedd o berthnasod

masnachu newydd, Fframweithiau Cyffredin y DU (Bil y Farchnad Fewnol); a sicrhau ein cyfran o gyllid ymchwil y DU ac olynnydd cyllid strwythurol yr UE.

Ar wahân i unrhyw gostau datblygu yn y dyfodol, mae'r gyllideb wedi gorfod ystyried costau uniongyrchol y swyddogaethau ychwanegol a gaiff Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru o ganlyniad i ymadael â'r UE. Bydd cyllid ychwanegol yn cael ei ddyrannu i Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru yn y MEG Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Iaith Gymraeg yn 2021-22.

Y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon - Dyddiad: 13eg Ionawr 2021

Sylwebaeth ar bob un o'r Camau Gweithredu o fewn y MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, gan gynnwys dadansoddiad ac esboniad o'r newidiadau rhwng Cyllideb Ddrafft 2021-22 a'r Ail Gyllideb Atodol (Hydref 2020).

Cam Gweithredu: Cyflenwi Gwasanaethau GIG Craidd		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
9267.236	8347.301	(919.935)

Mae'r Cam Gweithredu hwn yn ategu'r prif gyllid i'r GIG yng Nghymru yn ogystal â chyllid i Iechyd Cyhoeddus Cymru a chorff y GIG, Addysg a Gwella Iechyd Cymru.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Cyflenwi Gwasanaethau GIG Craidd

Tynnu Addasiadau a Dyraniadau Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£(842.400)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (2^{il} Atod)
- **£(497.104)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})
- **£75.910m** o gyllid wedi'i ailgyfeirio ar gyfer COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})

Newidiadau MEG i MEG ar gyfer MEG newydd ar MHW&WL

- **£(16.803)m** Cyllidebau wedi'u symud i MEG MHW&WL

Dyraniadau newydd ar gyfer 21-22

- **£10.000m 21-22** dyraniad COVID ar gyfer Olrhain Cysylltiadau
- **£230.000** Twf GIG (oddeutu)
- **£20m** Iechyd Meddwl
- **£81.986m** Dyraniadau eraill y GIG gan gynnwys Genomeg, ATMPs a Gofal Sylfaenol
- **£16.372m** – AaGIC fel rhan o £17.5m ar gyfer y Gweithlu
- **£10.000** - Iechyd Cyhoeddus Cymru, Gwasanaeth Diogelu Iechyd newydd

Trosglwyddiadau MEG i MEG ar gyfer 21-22

- **£(3.863)m** MEG i MEG

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- **£(4.033)** – addasiadau technegol

Cam Gweithredu: Cyflenwi Gwasanaethau'r GIG wedi'u Targed		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
130.818	136.424	5.606

Mae'r cam gweithredu hwn yn cefnogi cyllidebau iechyd amrywiol eraill gan gynnwys Gweithlu'r GIG, *Cymru Iachach* a chyllidebau iechyd eraill.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Cyflenwi Gwasanaethau'r GIG wedi'u Targed

Tynnu Addasiadau un-tro yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£(0.5)m** o addasiadau dyraniad COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})
- **£(20.9)m** o ddyraniad incwm gordal mewnfudo yn ystod y flwyddyn
- **£(2.296)m** o addasiadau gwaelodlin ar gyfer cyllid Buddsoddi i Arbed ac ymadael a'r UE

Newidiadau MEG i MEG ar gyfer MEG newydd ar MHW&WL

- **£(10.000)m** Cyllidebau wedi'u symud i MEG MHW&WL

Dyraniadau newydd ar gyfer 21-22

- £37.700m – dyraniad ychwanegol i BEL Cymru Iachach

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- £1.554m – addasiadau technegol

Cam Gweithredu: Cefnogi Addysg a Hyfforddiant yng Ngweithlu'r GIG		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
23.542	27.905	4.363

Mae addysg a hyfforddiant yn sylfaenol i sicrhau gwasanaethau cynaliadwy yn y GIG yn y dyfodol. Mae'r cam gweithredu hwn yn ategu'r amrywiaeth o weithgareddau a gyflawnir i gynorthwyo'r gwaith o sicrhau gweithlu cynaliadwy sy'n meddu ar y sgiliau i fynd i'r afael â'r gofynion ar y gwasanaeth nawr ac yn y dyfodol. Mae mwyafrif yr arian yn y cam gweithredu hwn yn talu am y costau ychwanegol a ysgwyddir gan Fyrddau Iechyd Prifysgol ac Ymddiriedolaethau'r GIG yng Nghymru ar gyfer addysgu (cynnal) myfyrwyr meddygol a deintyddol fel rhan o'u hastudiaethau israddedig. Yn

ogystal, mae'n ategu hyfforddi nifer o leoliadau hyfforddi ôl-raddedig ledled Cymru, gan gynnwys swyddi academaidd clinigol. Mae cyllid o fewn y cam gweithredu hwn hefyd yn ategu dyfarniadau rhagoriaeth glinigol Ymgynghorwyr a roddir am ansawdd, rhagoriaeth a chyfraniadau personol eithriadol.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Cefnogi Addysg a Hyfforddiant yng Ngweithlu'r GIG

Tynnu Addasiadau a Dyraniadau Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£3.300m** o gyllid wedi'i ailgyfeirio ar gyfer COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})
- **£(1.047)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})

Dyraniadau newydd ar gyfer 21-22

- **£1.142m** o ddyraniad ychwanegol fel rhan o £17.5m ar gyfer y Gweithlu

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- **£0.968m** Addasiad technegol

Cam Gweithredu: Rhaglenni Iechyd Cyhoeddus		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
22.669	14.941	(7.728)

Mae'r cam gweithredu hwn yn ariannu amrywiaeth o raglenni iechyd cyhoeddus fel Trawsblannu Organau a Meinwe, Imiwneiddio, Taliadau i Public Health England sy'n darparu nifer o wasanaethau diogelu iechyd arbenigol a rhai gwasanaethau labordy cyfeirio i Gymru, Cychwyn Iach a NICE.

Esboniad o'r Newidiadau i Raglenni Iechyd y Cyhoedd

Addasiad Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£0.665m** – o gyllid Covid wedi'i ailgyfeirio (Atod 1^{af})

Newidiadau MEG i MEG ar gyfer MEG newydd ar MHW&WL

- **£(7.189)m** Cyllidebau wedi'u symud i MEG MHW&WL

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- **£(1.204)** – Addasiadau technegol

**Cam Gweithredu: Trefniadau Effeithiol ar gyfer Parodrwydd am
Argyfyngau Iechyd**

Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
6.025	6.025	-

Mae'r cam gweithredu hwn yn galluogi Llywodraeth Cymru i sicrhau bod GIG Cymru yn gwbl barod ac yn gydnerth i ddelio â'r amrywiaeth lawn o beryglon a bygythiadau a nodwyd mewn Asesiadau Risg Cenedlaethol. Mae hyn yn cynnwys y risg uchaf o bandemig ffliw a rheoli canlyniadau iechyd digwyddiad terfysgol sy'n cynnwys deunyddiau peryglus.

Mae'r cyllid yn aros ar yr un lefel ag y mae yng Nghyllideb Atodol mis Hydref.

Cam Gweithredu: Gofal Cymdeithasol a Chymorth		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
5.615	4.562	1.053

Mae'r Cam Gweithredu hwn yn darparu cyllid ar gyfer Diogelu ac Eiriolaeth a Gofalwyr Pobl Hŷn a Phobl ag Anableddau.

Mae'r rhaglen waith ar gyfer Diogelu ac Eiriolaeth Oedolion yn bennaf yn ategu gweithrediad parhaus Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (Deddf 2014) ac yn hyrwyddo agenda ataliol i wella canlyniadau i blant ac oedolion sydd mewn perygl. Yn 2019-20 bydd gweithredu'r NPP (Gweithdrefnau Diogelu Cymru bellach) yn flaenoriaeth, gan gynorthwyo Byrddau Diogelu Rhanbarthol i fwrw ymlaen â hyn, ynghyd â chefnogaeth barhaus i'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol. Mae rôl Byrddau Diogelu yn cwmpasu atal ac amddiffyn plant ac oedolion sydd mewn perygl o gael eu cam-drin, eu hesgeuluso neu fathau eraill o niwed.

Mae hefyd yn cyllido rhaglenni gwaith i gynorthwyo gofalwyr i gyflawni eu rolau fel gofalwyr a chynnal eu hiechyd a'u llesiant eu hunain ar yr un pryd. Mae hyn yn ganolog i sicrhau bod yr hawliau i ofalwyr yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gwneud gwahaniaeth o ddifri wrth gefnogi gofalwyr, ac mae'n cynnwys elfen gref o fuddsoddi i arbed gan yr amcangyfrifir bod gofalwyr anffurfiol, di-dâl yn darparu 96% o'r gofal yng Nghymru, gofal y byddai'n rhaid ei ddarparu o gyllidebau gofal cymdeithasol fel arall.

Ym mis Mehefin 2018, lanswyd cyllid i gynorthwyo'r gwaith o ddatblygu rhaglenni i wella cyfleoedd bywyd pobl anabl ac yn benodol y Rhaglen Gwella Bywydau i Bobl ag Anabledd Dysgu. Defnyddir cyllid hefyd i symud ymlaen o fewn y Fframwaith Gweithredu i Bobl sydd â'r Fframwaith Integredig ar gyfer Gweithredu Gofal a Chymorth i Bobl sy'n Fyddar neu sy'n Byw gyda Chollod Clyw.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Gofal Cymdeithasol a Chymorth

Tynnu Addasiad a Dyraniadau Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£(1.053)m** - o ddyraniad COVID yn ystod y flwyddyn (2il Atod)

Cam Gweithredu: Partneriaethau ac Integreiddio		
Cyllideb Atodol 2020-21	Cyllideb Ddrafft	Newid
Hydref 2020	2021-22	
£m	£m	£m
0.526	0.526	-

Mae'r Cam Gweithredu hwn yn darparu cyllid i gynorthwyo ag integreiddio gwasanaethau iechyd a chymdeithasol a gweithredu Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Yn ogystal, mae hefyd yn cyllido gwelliannau i gyngor ac arweiniad ar ofal iechyd parhaus a ddylai helpu pobl i gael gafael ar y cymorth sydd ei hangen arnynt i ddiwallu eu hanghenion iechyd. Mae hefyd yn ategu'r gwaith o ystyried ardoll gofal cymdeithasol sy'n cyfrannu at nodau llesiant Cymru lewyrchus a chydnerth drwy ystyried dewisiadau i ddarparu'r cyllid a ragwelir yn y dyfodol i ateb y gofynion cynyddol am ofal cymdeithasol sy'n deillio o boblogaeth sy'n heneiddio.

Mae'r cyllid yn aros ar yr un lefel ag y mae yng Nghyllideb Atodol mis Hydref.

Cam Gweithredu: Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy		
Cyllideb Atodol 2020-21	Cyllideb Ddrafft	Newid
Hydref 2020	2021-22	
£m	£m	£m
51.215	12.715	38.500

Mae mwyafrif y Cam Gweithredu hwn yn cyllido'r grant i'r Trydydd Sector ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy.

Mae'r arian yn y Cam Gweithredu hwn hefyd yn cael ei ddefnyddio i ategu'r gwaith o gyflawni Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, gweithredu Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol 2016 (RISCA) a gwella Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol, sy'n cyflawni'r newidiadau sy'n ofynnol i gyflawni ein gweledigaeth ar gyfer gofal cymdeithasol yng Nghymru sy'n gwella llesiant ac yn rhoi pobl a'u hanghenion yng nghanol yr holl ofal a chymorth. Mae ein hegwyddorion yn cynnwys meithrin ymarfer sy'n hyrwyddo llais a rheolaeth, annibyniaeth, cydgynhyrchu, gofal ac atal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac ymagweddau ymyriadau cynnar.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy

Tynnu Addasiadau a Dyraniadau Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£(40.195)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})
- **£0.195m** o gyllid wedi'i ailgyfeirio ar gyfer COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})

Dyraniadau newydd ar gyfer 21-22

- **£1.500m** – Dyraniad ar gyfer cymorth 3^{ydd} Sector

Cam Gweithredu: Gofal Cymdeithasol Cymru		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
19.398	22.613	3.215

Mae'r Cam Gweithredu hwn yn darparu cyllid cymorth grant i Gofal Cymdeithasol Cymru, corff a noddir gan Lywodraeth Cymru.

Cyllidir Gofal Cymdeithasol Cymru i reoleiddio'r gweithlu gofal cymdeithasol, magu hyder ymysg y gweithlu, ac arwain a chefnogi gwelliant mewn gofal cymdeithasol.

Ymhlith y blaenoriaethau allweddol mae:

- pennu safonau ar gyfer y gweithlu gofal a chymorth, gan eu gwneud yn atebol am eu gwaith
- datblygu'r gweithlu fel bod ganddynt yr wybodaeth a'r sgiliau i amddiffyn, grymuso a chynorthwyo'r rhai sydd angen help
- gweithio gydag eraill i wella gwasanaethau ar gyfer meysydd y cytunwyd eu bod yn flaenoriaeth genedlaethol
- pennu blaenoriaethau ar gyfer ymchwil i gasglu tystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio'n dda
- rhannu arfer da â'r gweithlu fel y gallant ddarparu'r ymateb gorau
- darparu gwybodaeth am ofal a chymorth i'r cyhoedd, y gweithlu a sefydliadau eraill.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Gofal Cymdeithasol Cymru

Dyraniad newydd ar gyfer 21-22

- **£2.000m** – Dyraniad newydd ar gyfer Gofal Cymdeithasol Cymru

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- **£1.215m** – Addasiadau technegol 20-21

Cam Gweithredu: Comisiynydd Pobl Hŷn		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
1.589	1.589	-

Mae'r cam gweithredu hwn yn ariannu Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru, comisiynydd statudol annibynnol. Mae rôl a phwerau statudol y Comisiynydd yn cael eu diffinio gan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 a'r Rheoliadau cysylltiedig. Mae'r Ddeddf yn amlinellu'r camau y gall y Comisiynydd eu cymryd i sicrhau bod buddiannau pobl hŷn yn cael eu diogelu a'u hyrwyddo pan fydd cyrff cyhoeddus yn cyflawni eu swyddogaethau a'r cymorth y gall y Comisiynydd ei ddarparu'n uniongyrchol i bobl hŷn mewn sefyllfaoedd penodol.

Mae Deddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 a Rheoliadau Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru (Diwygio) 2008 yn mynnu bod y Comisiynydd yn cynhyrchu ac yn cyflwyno amcangyfrif o incwm a gwariant ei swyddfa, a fydd yn cael ei archwilio gan Weinidogion Cymru a'i gyflwyno gerbron y cynulliad cyn dechrau'r flwyddyn ariannol.

Mae'r cyllid yn aros ar yr un lefel ag y mae yng Nghyllideb Atodol mis Hydref.

Cam Gweithredu: Cymorth i Blant		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2021-22 £m	Newid £m
96.359	93.691	(2.668)

Mae mwyafrif y cyllid yn y cam gweithredu hwn yn ategu'r cynnig gofal plant (sy'n destun craffu gan y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg). Mae'r cam gweithredu hwn hefyd yn cynnwys cyllid y cam gweithredu hwn ar gyfer Grant Pontio Plant sy'n Derbyn Gofal, sy'n darparu cyllid ar gyfer nifer o fentrau sy'n gwella canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal fel bod pob plentyn mewn gofal yn cael yr un cyfleoedd bywyd â phlant eraill. Mae hefyd yn cynnwys y gyllideb Plant Agored i Niwed sy'n cynorthwyo plant sydd wedi eu mabwysiadu i sicrhau bod ganddyn nhw a'u teulu y mynediad angenrheidiol at wasanaethau cymorth i ddechrau eu bywyd teuluol.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu Cymorth i Blant

Tynnu Addasiadau a Dyraniadau Covid yn ystod y flwyddyn 20-21

- **£(24.500)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (2^{il} Atod)
- **£(30.000)m** o ddyraniadau COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})
- **£30.956m** o gyllid wedi'i ailgyfeirio ar gyfer COVID yn ystod y flwyddyn (Atod 1^{af})

Dyraniadau newydd ar gyfer 21-22

- **£19.876m** – dyraniadau newydd fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft

Trosglwyddiadau MEG i MEG ar gyfer 21-22

- **£1.000m** MEG i MEG, cywiro'r gyllideb gan EPS.

Cam gweithredu: CAFCASS Cymru		
Cyllideb Atodol 2020-21 Hydref 2020 £m	Cyllideb Ddrafft 2020-21 £m	Newid £m
12.152	13.652	1.500

Mae Cafcass Cymru yn wasanaeth gweithredol sy'n cael ei arwain ar sail galw, sy'n darparu gwasanaeth statudol i'r Llys Teulu yng Nghymru ar ran Gweinidogion Cymru. Mae ymarferwyr Cafcass Cymru yn gweithio gyda bron i 9,000 o'r plant a'r bobl ifanc mwyaf agored i niwed yn y system cyfiawnder teulu, gan sicrhau bod ein hymyriadau'n hyrwyddo llais y plentyn, yn canolbwyntio ar eu hawliau, eu lles a'u budd pennaf er mwyn sicrhau canlyniadau gwell i'r plentyn sy'n ymwneud â'r System Cyfiawnder Teulu yng Nghymru.

Mae'r sefydliad yn ceisio dylanwadu ar y system cyfiawnder teulu a gwasanaethau i blant yng Nghymru, gan ddarparu cyngor o ansawdd uchel i Weinidogion a sicrhau bod anghenion teuluoedd a phlant o Gymru yn cael eu hadlewyrchu mewn datblygiadau proses a pholisi.

O'r gyllideb o £10.267 miliwn, mae 92% i'w briodoli i gostau staffio ac 8% i gostau gwasanaethau a seilwaith a gomisiynwyd. Ar wahân i gostau staffio a rhedeg y sefydliad, mae'r gyllideb yn darparu cyllid grant i gynorthwyo rhieni sydd wedi gwahanu, pan fydd y Llys Teulu yn rhoi cyfarwyddyd iddynt gael cyswllt â'u plant. Mae'r gyllideb hefyd yn cyllido'r gwaith o ddarparu'r rhaglen Gweithio Gyda'ch Gilydd er Lles Plant, sy'n cefnogi rhieni sydd wedi gwahanu, neu sydd wrthi'n gwahanu, i reoli eu hymddygiad eu hunain yn well er mwyn sicrhau bod anghenion emosiynol, ymarferol a chorfforol a budd pennaf eu plant yn cael y brif flaenoriaeth.

Esboniad o'r Newidiadau i'r Cam Gweithredu CAFCASS Cymru

Dyraniadau o fewn y MEG ar gyfer 21-22

- **£1.500m** yng nghyswllt cyllid craidd ychwanegol y cytunwyd arno yn 20-21.